

SATURNUS

GLASILO DELOVNEGA KOLEKTIVA SATURNUS, LJUBLJANA

LETO XXV, ŠTEVILKA 11 — DECEMBER 1984

Kdaj nagrajevanje po delu? || 167466

Da je nagrajevanje po delu težavna in zapletena naloga, ve vsak, ki je vsaj malo slišal o težavah njegovega uvajanja in nenehnega dograjevanja v drugih delovnih organizacijah. Kljub temu pa nam je glavni direktor na začetku leta obljubil, da bodo vsaj delne rešitve prišle na svetlo že letos, najkasneje do konca leta. Ker je konec leta že tu, sprašujemo tov. Ivana Primožiča in tov. Marjana Čakša, dva od glavnih nosilcev naloge, kaj je bilo na tem področju narejenega in kaj ovira izpolnjevanje naloge. Ker so se njihovi odgovori prepletali, so združeni v enotnega.

»Analize sedanjega sistema nagrajevanja v proizvodnji so pokazale, da samo norma in drugi načini količinskega merjenja ne morejo biti več edino merilo za nagrajevanje. Z načinom, na kakršen se norme uporabljajo, so izgubili svoj stimulativni smisel. Relativno nizki osebni dohodki namreč spodbujajo težnje k uravnolovki. Naloga komisije pa je prav najti pot iz uravnolovke.

Poleg količine opravljenih nalog mora nagrajevanje upoštevati tudi kakovost in gospodarnost dela. To imamo že opredeljeno v naših samoupravnih aktih, vendar je treba merila za ugotavljanje kakovosti in gospodarnosti še oblikovati. Večinoma se dajo vse tri prvine dela meriti le skupinsko, vedno pa morajo biti podprte tudi s kvalitetno in-

formatiko - dopolnjevati moramo torej tudi informacijski sistem.

Za nagrajevanje po ekonomskih normativih se že uporablja več meril, kot so fizični obseg proizvodnje, izmet, izpolnjevanje planiranih nalog služb. Ta merila se razlikujejo po posameznih TOZD in DSSS glede na posebnosti njihovega dela. Že obstoječa merila bomo skušali razširiti še z izkoriščanjem kapacitet kot merilom gospodarnosti, njihovo uporabo pa bomo prenesli na vse kategorije delavcev, ne samo na režijo.

Res je bilo rečeno, da bomo nagrajevanje po delu delno izpopolnili že v letošnjem letu. V začetku smo namreč nameravali uvesti delne rešitve, toda izkazalo se je, da to ni mogoče, če se ne izoblikuje celoten sistem nagrajevanja. Tako delo pa zahteva mnogo več časa in ni mogoče pričakovati, da bi ga hitro opravili.

Zapisu lahko dostavimo še informacijo z zadnje seje delavskega sveta DO. Prva faza nagrajevanja po delu naj bi bila uvedena do marca naslednjega leta - takrat naj bi začeli s stimulativnim skupinskim nagrajevanjem glede na obseg proizvodnje, izvoza, gospodarnosti. Za mesec zgodnejši rok je postavljen za dodelavo organizacije dela, na osnovi katere mora biti do junija izdelan razvid del in nalog.

Vita C.

Tudi letos so šli otroci naših delavcev na obisk k Dedku Mrazu v Kulturni dom Španski borci. Potem ko so si ogledali otroško igrico Krtačka zobačka, jih je Dedek Mraz pričakal z darili, ki so bila, pač v skladu s finančnimi možnostimi, skromnejša kot prejšnja leta. V skladu skupne porabe je bilo letos za to namenjenih 58 starih milijonov, sindikat jih je primaknil še približno 6 — 1030 otrokom za ta denar res ni mogoče kupiti veliko. Upajmo pa, da vsaj otroci do 10. leta starosti še ne izračunavajo vrednosti daril.

okviru norm Zahoda, kamor naj bi naši kupci izvažali svoje izdelke. Zato je nujno, da razvijemo proizvodnjo, ki bo ustrezala zahodnim standardom. V tozdu smo razvili konične pločevinke, ki se zlagajo ena v drugo in zato omogočajo pri transportu in embalaži dokajšnje prihranke, pa jih ne znamo ponuditi kupcu. Menim, da gre za premajhno usklajenost med razvojem in komercialno.

V obratu nas moti, da nam v komercialni ne preskrbijo dovolj naročil preko celega leta, še bolj pa to, da imamo polavtomatski liniji za vedra zasedeni le 18 do 20-odstotno. Želimo si, da bi bili dogovori, ki potekajo sedaj s kupci, podpisniki samoupravnega sporazuma, ugodni in da bi imeli po zaslugi nižjih cen v posezoni v prihodnje bolj enakomerno zasedene kapacitete.«

M.T.

Srečno

1985

Neenakomerna proizvodnja v Zalogu

V Zalogu so do konca novembra imeli polno naročil. Zato so se morali zaposleni v tem obratu odreči tudi daljšim dopustom v sezoni, da pa so uspeli narediti vse, so morali zaposliti še delavce za določen čas.

Vodja obrat Ivan Rup je rekel: »Večina delavcev je bila pripravljena delati v poletnih mesecih tako, da so izkoristili minimalno število dni dopusta. Zaradi obilice dela pa smo zaposlovali tudi študente in dijake ter delavce za določen čas, za mesec ali dva. Nekatere od njih potem zaposlimo za nedoločen čas, a večina je po tem času brez dela. Zato smo med ljudmi na slabem glasu. Seveda pa se takšno zapo-

slovanje pozna tudi na kvaliteti opravljenega dela. Kljub temu, da se je izmenjalo toliko novih delavcev, pa smo imeli malo poškodb pri delu in še te so bile lažje.

Kljub zastarelosti strojnega parka in pogostim okvaram nam uspeva uresničevati planirano proizvodnjo. Žal pa je proizvodnja neenakomerna, stroji tečejo v sezoni s 95% moči, v nesezoni pa včasih tudi stojijo. Težave imamo z rezervnimi deli - če jih dobimo so dragi, zanje potrebujemo devize, s katerimi so vedno problemi. Če pa delov ne dobimo, jih moramo izdelati v naši delavnici ali pa jih naredijo v orodjarni. Zastarelost strojev pogojuje tudi kvaliteto, ki pri nekaterih izdelkih ni v

DS imenoval glavnega direktorja

Ing. Jože Šlander bo glavni direktor Saturnusa še naslednja štiri leta. Pravno ga je imenoval delavski svet delovne organizacije 20. decembra. Objavljamo oceno njegovega dela ob ponovni kandidaturi na dela in naloge IPO DO, oblikovano na skupnih sejah OOZK in IO OOZS Delovne skupnosti skupnih služb, TOZD Orodjarne in vzdrževanja, TOZD Tovarna avtoopreme in skupni seji sekretariata OOZK in predsednikov IO OOZS TOZD Tovarna embalaže v času od 19. - 21. 11. 1984.

1. Pri oceni uresničevanja srednjeročnih in letnih planov ugotovljamo, da:

- bodo dokaj ambiciozno zastavljeni plani rasti fizičnega obsega proizvodnje v celoti doseženi ali celo preseženi, čeprav je v posameznih letih prišlo do odstopanj od predvidene dinamike,
- bodo do konca obdobja doseženi tudi cilji glede povečanja produktivnosti,
- se je ekonomičnost poslovanja v preteklem obdobju poslabšala in sicer zaradi omejene možnosti pokrivanja rasti nabavnih cen s prodajnimi, zaradi ekstenzivnega zaposlovanja in nazadostnega izkoriščanja obstoječih proizvodnih kapacitet,
- se je delež akumulacije v dohodku znižal in to predvsem na račun večjih obveznosti, ki jih plačujemo iz dohodka, ne pa na račun prelivanja v osebno in skupno porabo v DO,
- so se realni OD na zaposlenega močno znižali, kar je rezultat splošnih družbenih opredelitev glede razporejanja dohodka,
- se je delež poslovnega sklada, ki ostane na razpolago za razširitev materialne osnove dela v DO močno zmanjšal in sicer zaradi številnih dodatnih obveznosti, ki bremene ta sklad,
- se je fizični obseg izvoza na konvertibilno področje v letu 1982, posebno pa v letu 1983 znižal, v letu 1984 pa izkazuje močnejši porast, ki se bo nadaljeval tudi v letu 1985 in bo tako dosežena pozitivna stopnja rasti,
- izvoz na klirinško področje izkazuje konstantni porast,
- so kvalitativni razvojni cilji delno realizirani ali pa načrtujemo njihovo realizacijo do konca srednjeročnega obdobja,
- je od leta 1981 do danes prišlo do bistvenih sprememb, ki so preko našega poslovnega okolja vplivale na naše poslovne odločitve. Zato smo tekoče, posebno pa ob izdelavi letnih planov, preverjali naše razvojne programe, jih dopolnjevali in spreminjali ter ob sprejemanju dokumentov tudi samopravno potrjevali. Zato je razumljivo, da smo nekaj začrtanih nalog opustili ali prenesli v naslednje obdobje, istočasno pa smo realizirali ali začrtali nove naloge.

2. Pri uresničevanju samoupravnih odnosov ugotovljamo, da se le-to odvija počasneje od naših hotenj in potreb, kljub intenziviranju akcije za zagotovitev pogojev za občutnejši premik v razvoju samoupravljanja.

Normativna urejenost v delovni organizaciji je dobra in se nenehno, dokaj tekoče dopolnjuje in izboljšuje. Zaostajanje v izpopolnjevanju sistema delitve OD se odraža tudi v pomanjkljivi normativni urejenosti na tem področju. Premalo pa je doslednosti v izvajanju samoupravnih splošnih aktov.

Naloge na področju SLO in DS se izvajajo dokaj uspešno. Kontinuirano poteka delo na izpopolnjevanju in ažuriranju obrambnih in varnostnih načrtov TOZD in DO, uspešno se izvajajo programi usposabljanja delavcev, pripadnikov enot in štabov in nenehno se izpopolnjuje materialna opremljenost in kadrovska izpopolnjenost enot in štabov CZ.

3. Pri oceni razvoja v obdobju 1980-1984 ugotovljamo, da si je Saturnus v srednjeročnem obdobju 1981-1985 postavil kot temeljni cilj intenzivirati razvoj na področju avtoopreme ter orodjarstva in strojogradnje, na področju embalaže pa na temelju obstoječih kapacitet ohranitev vodilne vloge na tem področju v Jugoslaviji.

Nadalje ugotovljamo, da so se oziroma se bodo nekatere naloge realizirale počasneje, predvsem zaradi organizacijsko-kadrovske problematike in zunanjih restrikcij pri nabavi opreme in investicijske sposobnosti delovne organizacije.

Tako lahko ugotovimo, da je v TOZD Tovarna avtoopreme in TOZD Orodjarne in vzdrževanje izvršena planirana razširitev proizvodnega programa, da je na ravni DO začeta akcija modernizacije proizvodnje s postopnim ukinjanjem najenostavnejših del in ustrezno prekvalifikacijo delavcev, da pa zaostajajo prizadevanja za zagotovitev vodilne vloge TOZD Tovarna embalaže na tem področju v Jugoslaviji.

4. Ugotovljamo, da se tov. Šlander kot individualni poslovodni organ DO aktivno vključuje v delo samoupravnih organov, zlasti na ravni delovne organizacije.

Na podlagi predložene ocene izvajanja zastavljenih planskih ciljev v prejšnjem mandatnem obdobju je delno razvidna tudi vloga tov. Šlandra pri njihovem uresničevanju. Le-to lahko ocenimo kot pozitivno, vendar menimo, da bi moral biti na nekaterih področjih vpliv individualnega poslovodnega organa, ob podpori družbeno-političnih organizacij v DO, večji, predvsem pa:

- pri doseganju enotnih pogledov na ključna vprašanja razvoja delovne organizacije in TOZD,
 - pri uveljavljanju ustrežnejših dohodkovnih odnosov med TOZD,
 - pri povečanju proizvodnje z boljšo izkoriščenostjo obstoječih proizvodnih kapacitet in posodabljanjem proizvodnega procesa,
 - pri izboljševanju kvalitete proizvodnje,
 - pri uveljavitvi sistema delitve OD in stimulativnega nagrajevanja,
 - pri izvajanju odgovornosti vseh subjektov za uresničevanje zastavljenih ciljev.
- Družbeno-politične organizacije vseh TOZD in DSSS ter IO konference OOZS na podlagi dosedanjega dela podpirajo kandidacijo tov. Jožeta Šlandra na delo in naloge individualnega poslovodnega organa delovne organizacije.

ANALIZA RAZPOREDA DELOVNEGA ČASA

Ključno vprašanje je organizacija dela in nagrajevanje

Ko smo predlani po dolgem odlašanju sprejeli premakljivi delovni čas v DSSS in dveh tozdih, je bilo tudi sklenjeno, da bomo čez čas preverili, kakšni so njegovi učinki. To je bil najbrž prvi motiv za izdelavo analize razporeda delovnega časa, ki je sedaj v javni obravnavi.

Omenjena analiza pa se ne omejuje samo na področje premakljivega delovnega časa, temveč zajema podatke o pojavih v vseh sredinah, ne glede na ureditev delovnega časa. Izvajanje negativne in sploh kakršnekoli ocene učinkov gibljivega delovnega časa iz analize (take težnje so bile pri nekaterih, kdove zakaj, vendarle opazne), skoraj ni omembe vredno zaradi svoje nerazumljivosti in neargumentiranosti. Podatki namreč jasno kažejo, da se problemi pojavljajo v sredinah s fiksnim delovnim časom v enaki ali celo večji meri kot drugod. (Število neizvršenih in neplačanih ur se je najizraziteje povečalo v tozdu Embalaža - v osmih mesecih od 7502 na 9671 ur, v Avtoopremi od 5214 na 6459 ur, v tozdu Orodjarne in vzdrževanje pa se je zmanjšalo od 1230 na 706 ur in v DSSS od 401 na 53 ur. V treh mesecih je največ ur neopravičene odsotnosti nabrala Avtooprema, le nekaj manj Embalaža, znatno manj Orodjarne, DSSS pa nobene. Število nadur se je povečalo povsod, vendar v Embalaži za 157 %, v Avtoopremi za 113 %, v DSSS za 63 % in v Orodjarni za 10 %. V gradivu najdemo tudi zgovoren podatek o učinkovitosti dela ob sobotah - ugotovljeno je, da takrat produktivnost pade tudi do 50 %. Podatek začuda ni naletel na kakšen glasen odmev, čeprav je znano, da delavci občutijo delovne sobote le kot neljubo in malo koristno obremenitev. Če je cilj dela čimveč narediti, bi bilo vredno stvar

temeljiteje raziskati in iskati tudi morebitne boljše rešitve.

Kot pove že sam naslov analize, njena zasnova ni posebno ambiciozna; omejuje se predvsem na pregled razporejanja delovnega časa, rednega in nadurnega, in v zvezi s tem na izvajanje pravilnikov, ki naš delovni čas urejajo, medtem ko vprašanje dejanskega izkoriščanja časa, ki ga prebijemo na delovnih mestih, le nakazuje. Tako je s svojimi podatki spodbudila predvsem k razmišljanju o zagotavljanju discipline. Podatki o izhodih med delovnim časom, o neizpolnjenem fondu ur o neopravičenih, a pogosto nekaznovanih izostankih dajejo vedeti, da je odnos do delovne discipline tudi pri vodstvenih in vodilnih delavcih precej ohlapen.

Ker pa delovna organizacija ni otroški vrtec, v katerem morajo biti otroci pridni, da ne gredo odraslim na živce, bi se bolj kot o časovnih okvirih morali pogovarjati o organizaciji in vsebini našega dela, bolj kot o tem, kako in kdaj sedimo, o tem, zakaj sedimo in kaj naredimo. Tudi razprave, kolikor jih je do sedaj bilo, so pripeljale do (ne nove) ugotovitve, da povzročitelj pomanjkljivosti ni tak ali drugačen razpored delovnega časa, pač pa nezadovoljiva organizacija dela in slaba motiviranost delavcev za boljše delo.

Boljše izkoriščanje delovnega časa je bolj kot od budnih oči, ki bi gledale malopridnežem pod prste, odvisna od planiranja, organizacije dela in nagrajevanja po opravljenem delu, ki mora biti s tem povezano.

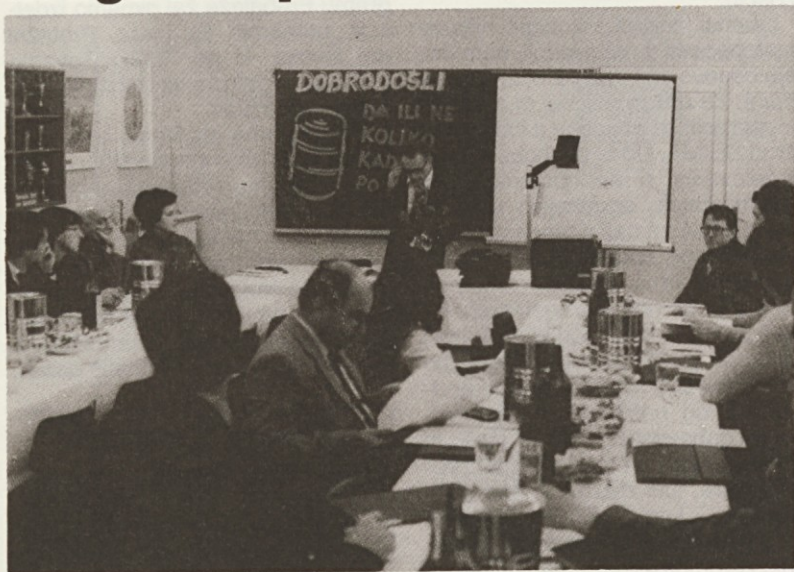
Vita C.

30 let v Saturnusu

Prišli so večinoma še kot napol otroci, v času, ko se Saturnus ni mogel pohvaliti niti s tako velikostjo, niti s takim obsegom in raznovrstnostjo proizvodnje kot danes. Bil je to tudi čas, ko ni nihče spraševal, kdaj hoče kdo delati in koliko časa, in ko so bili tudi delavci sami, bolj navdušeni in bolj polni pričakovanj, pripravljeni dati veliko od sebe. V 30 letih so se vrasli v Saturnus in vsi pravijo, da ga ne bi zapustili za nobeno ceno - čeprav govorijo nekateri o njem tudi s kritičnostjo, sicer bolj blago, značilno za pravo navezanost. Posebno jim je žal za medsebojne odnose, ki so se z leti nekako ohladili; pravijo, da je ljudi spremenil standard, hlaskanje za dobrinami in iz njega izhajajoča zavist, pa tudi razdeljenost na več tozdov in več lokacij je ljudi oddaljila med seboj.

Odraslost odtujenosti je tudi majhna pozornost, ki je bila letos posvečena jubilejnim, dolga leta zvestim naši delovni organizaciji. Samo papir jim malo pomeni in pogosto izračeni stavek: »Vsaj šef bi mi lahko segel v roko,« pove, da si bolj kot priznanja za v okvir želijo občutka, da jih kolektiv čuti in priznava za svoje v enaki meri, kot se oni istovetijo s Saturnusom.

Industrija želi drugačne pločevinke

V Zalogu izdelajo letno nekaj milijonov pločevink za konzerviranje sadja in povrtnin z volumnom približno 5 litrov. Živilska industrija take konzerve prodaja tudi na zahodno tržišče. Ker tam uporabljajo nekoliko manjše pločevinke, bi želeli tudi naše že v naslednjem letu po velikosti prilagoditi zahodnim standardom.

20. decembra so se v Saturnusu zbrali predstavniki 10 delovnih organizacij, da bi se dogovorili o možnosti hitre prilagoditve proizvodnje tozda Embalaže novim potrebam. Ob tem se pojavlja več težav, katerih rešitev bo treba še poiskati. Več o sestanku bomo lahko prebrali v naslednji številki.

Zakaj nimamo 13. plače?

V samoupravnem sporazumu o pridobivanju in delitvi dohodka je zapisano, da preko leta dobivamo akontacije osebnih dohodkov, dokončno pa se višina sredstev za OD ugotavlja po zaključnem računu. V Saturnusu, vsaj v zadnjih nekaj letih, nikoli ne slišimo o obračunu osebnih dohodkov, edino, kar vsaj delno spominja na poračun, pa so »novoletne nagrade«, doslej uradno imenovane »stimulativni del osebnega dohodka« (čeprav so enake za vse delavce), letos pa »dodatno izplačilo OD«. Kako je s tem, odgovarja Bojan Falež.

»Znano je, da je višina sredstev za osebne dohodke odvisna od višine dohodka v delovni organizaciji. Pri izračunu uporabljamo metodologijo, ki je predpisana z Dogovorom o razporejanju dohodka.

Zaposleni mesečno prejmejo akontacijo osebnega dohodka. De-

janski obračun se napravi ob zaključku poslovnega leta. V kolikor so bile akontacije med letom prenizko ocenjene, imamo ob zaključnem računu, ob ugotovitvi dejanskega dohodka, možnost dodatnega izplačila, kar nekateri imenujejo 13. plačo. Če višino mesečne akontacije tekoče prilagajamo možnim izplačilom, seveda nimamo nobene rezerve in dodatno izplačilo ni možno.

Tudi višino dodatnega izplačila pred novim letom določimo glede na ocenjeno višino celoletnega dohodka. Ker smo z OD preko leta skupaj z novoletno nagrado v preteklih letih dosegali maksimalno višino OD, dovoljeno po družbenem dogovoru, po poračunu ni ostalo nobenih sredstev za dodatno delitev. Če bo možna dodatna delitev po poračunu iz letošnjega leta, bo dokončno znano šele po zaključnem računu.«

ŠPORT RALLY SATURNUS

K financiranju Rallya Saturnus pristopa tudi naš partner za izvoz v SSSR, beograjska firma Progres. O tem bodo odločali samoupravni organi v Progressu ob sprejetju njihovih letnih planov. Znesek o katerem bodo odločali, je 50 starih milijonov din.

Račun prireditve Rally Saturnus se nahaja pri Avto moto zvezi Slo-

venije. Stanje na računu konec leta znaša 3 stare milijone, ki se preneso v naslednje leto za prireditev leta 1985.

Ob podpisu pogodbe za dobavo naše svetlobne opreme Avtoexportu Moskvich so predstavniki Avtoexportu napovedali ponovno udeležbo tovarniške ekipe AZLK Moskvich na Rallyu Saturnus 1985. R.K.

Predlogi naših delegacij za delo ZZD

Vse delegacije v naši občini so bile pozvane, da s svojimi predlogi sodelujejo pri oblikovanju programa dela Zbora združenega dela občinske skupščine v naslednjem letu. Od vseh se je vabilu odzvala edino Konferenca delegacij Saturnus. Delegaciji tozda Avtoopreme in DSSS sta pripravili naslednje predloge, ki so bili objavljeni v Delegatski tribuni.

Delegacija TOZD Tovarna avtoopreme predlaga, naj bi zbor združenega dela v prihodnjem letu obravnaval naslednjo problematiko:

1. Obravnava naj se problematika delovanja delegatskega sistema znotraj OZD in na relaciji OZD — občinska, mestna, republiška skupščina z vidika njegove učinkovitosti pri uveljavljanju interesov delavcev v združenem delu in širšem družbenem prostoru.

2. Obravnavajo naj se vplivi zbora na spremembe o vlaganju tujega kapitala za naše gospodarstvo.

3. V delovnih programih naj se da poudarek področjem, ki zajemajo samoupravni in družbenoekonomski razvoj delavca v združenem delu.

4. Poudariti je treba nujnost krepitve osebne in kolektivne odgovornosti pri uresničevanju sprejetih planskih dokumentov in dolgoročnega programa gospodarske stabilizacije.

Delegacija Delovne skupnosti skupnih služb je pripravila naslednje pobude in predloge za pripravo programa dela ZZD:

1. Problematika prostorskega razvoja industrije v občini, predvsem razdelitev razpoložljivih lokacij na industrijski coni na Letališki cesti in v Zalogu ter opredelitev industrije, ki bi te cone zasedla (deponija škodljivih odpadkov, prečiščevalne naprave, povezave železnice in industrijskih obratov).

2. Kadrovska politika v povezavi s posodabljanjem tehnologije — pravočasen pristop k reševanju bodočih tehnoloških in ekonomskih viškov zaposlenih brez strokovne izobrazbe, s strokovnim usposabljanjem in izobraževanjem.

3. Možnosti razvoja industrije v občini, mestu in SRS z vidika tehnološke iztrošenosti in reproduktivne sposobnosti v okviru globalne razvojne politike Jugoslavije.

4. Delovanje deviznega trga in pogoji poslovanja v naslednjem letu — oteženo planiranje poslovanja.

5. Vloga in narava samoupravnega sporazumevanja o združevanju dela in sredstev (sive cene).

6. Problematika ohranjanja življenjske ravni in zaustavitve padca življenjskega standarda ob zaostreni politiki gospodarjenja in obremenjenosti združenega dela.

I. KONFERENCA DELEGACIJ SATURNUS

Ana Pokorn, tozda Embalaža: »Ko sem prišla, mi je bilo 14 let in vseh 30 let delam v proizvodnji v tiskarni. Prva leta smo delali po ves dan, od šestih zjutraj pa do osmih ali celo devetih zvečer. Imeli smo obvezne nadure, ker takrat še ni bilo druge izmene. Brez nadur sem takrat zaslužila 500 din na mesec, en plašč — pa je stal na primer 1600 din. Za varstvo otroka sem dala celo plačo. Delali smo ob kruhu in pol litra toplega mleka ob pol dvanajstih, le redki so si lahko privoščili kosilo. Čeprav se je marsikaj spremenilo, je delo še vedno naporno. Vse ženske v tiskarni imamo 4. plačilno grupo razen vlagalke prvega stroja, ki ima grupo več; moški pa so za isto delo v 6. grupi. Zaradi tega se že dalj časa pritožujemo. Najprej so se izgovarjali na transport, a tega opravljamo tudi ženske. Pred letom so nam obljubili, da bodo stvar proučili, pa se ni še nič uredilo.

Pa še nekaj stvari nas moti. Ne vem, kakšni so kriteriji za pošiljanje na zdraviliško zdravljenje. Merilo bi po mojem morala biti tudi leta, kolikor nekdo dela v Saturnusu, ne pa toliko čas bolniškega staleža, ki ga nekateri dobijo pri zunanjih zdravnikih tudi nepravilno. Tudi o menzi bi nekaj rekla: v teh letih je sicer zelo napredovala, a prav bi bilo, da bi omogočali izbiro ne

samo pri šanku, ampak tudi pri topli malici. Pa dopusti na delovne pogoje. V tiskarni se menjavata mraz in vročina, imamo slab zrak, a letos so starejšim delavcem vzeli dodatne dni dopusta na delovne pogoje, ker skupaj ne smemo imeti več kot 30 dni — lani smo jih pa lahko imeli.

A da bi odšla drugam, o tem nisem nikoli razmišljala ne v slabih ne v dobrih časih. Saturnus mi preveč pomeni, od podjetja sem dobila tudi stanovanje. Enkrat gre bolje enim, enkrat drugim podjetjem, in če bi mi šlo samo za plačo, bi morala službe kar naprej menjavati.

Naš izvoz

(nadaljevanje iz prejšnje številke)

POSKOKI NA MESTU IN PRE-SKOK V IZVOZNO USMERITEV

Poskoki na mestu in navzdol so pojav, ki ga radi imenujemo zaostanki. Pri tem pa se ne zavedamo, da zaostanki v izvozu ne štejejo nič. Zamujen izvoz je kot čas; ko je minil ga ne moremo več nadomestiti.

Zakaj zaostanki? Najprej zaradi ozkih grl v proizvodnji. Poznamo dve značilni ozki grli - njena posledica je premajhna, neuskaljena in nestabilna proizvodnja. Eno takih je lepilna naprava na liniji za žaromete s propustnostjo okoli 120.000 žarometov (ali vložkov) mesečno, drugo tako ozko grlo so nezanesljivi vzhodnonemški stroji za brizganje plastičnih mas večje kapacitete. Da je temu tako, vemo vsi, ki to v Saturnusu moramo vedeti. Pa vendar nismo v vsem letošnjem letu storili dovolj za odpravo teh dveh ozkih grl, ki omejujeta proizvodnjo. Rešitev obeh lahko pričakujemo v prvem četrtletju prihodnjega leta.

Od obeh omenjenih proizvodnih naprav je neposredno odvisna tudi izvozna proizvodnja (žarometi za VW, zadnje združene svetilke za VW). Ti dve ozki grli, še zlasti vedno pogostejši zastoji pri brizganju plastičnih mas, so v neposredni zvezi z zaostankom petih kamionskih pošilk konec oktobra za VW. Vrednost teh pošilk znaša približno 250.000 DM, kar moramo preprosto odpisati od naše možne izvozne realizacije.

Zaostanki, izgubljeni izvoz, pa so včasih posledica tudi naše siceršnje počasnosti, pa tudi odnosa do izvozne proizvodnje. Tak je primer revitalizacije dosedanjega programa dodatne opreme, meglenk in daljinskih žarometov. Izvozno tržišče, možnosti za prodajo, se zapirajo. Vedno več te opreme je namenjene prvi vgradnji ali skupaj s spoilerji kot del stilinga (spreminjanja podobe avtomobila). Naša dodatna oprema, razvita pred več kot desetimi leti, daje videz zastarelosti v primerjavi s konkurenčno. Razviti novo serijo dodatne opreme čez noč ni možno; za kaj takega je potreben daljši čas. Veliko lažje pa lahko spremenimo njihov videz. Dosedanje toge zaščitne kape bi zamenjali z mrežastimi, robustnega športnega videza. Tako spremembo smo kot nalogo celo zapisali v plan osvajanja novih izdelkov. Po preteku skoraj enega leta je realizacija naloge nekako taka: orodja so v zaključni fazi izdelave. No, sedaj se nam nič več ne mudi. Nalog za tako osvajanje niti ne vnašamo več v plan za prihodnje leto. Sezona prodaje dodatne opreme je namreč mesec september, dobave pa potekajo od oktobra do januarja naslednjega leta. Letos smo načrtovali prodajo dodatne opreme v Avstrijo (10.000 parov firmi Rokow) in na Irsko (4.000 parov firmi Reilly). Oba kupca sta kot pogoj postavila meglenke z mrežasto kapo. Ni nujno, da bo septembra naslednje leto še kdo povpraševal po meglenkah z mrežastimi kapami. Aprila ali maja, ko bomo prvo novo kapo (mrežasti

Namen tega sestavka je vzpodbuditi široko razpravo o našem izvozu. V dogovoru z uredništvom, ki načrtuje pogovor - okroglo - mizo na to temo, je avtor sestavka pripravljen odgovoriti na vsa vprašanja, ki jih ta sestavek spodbuja. Okrogla miza bo uspešna, če bodo pred tako javno razpravo vprašanja bralcev v pisni obliki dostavljena v uredništvo.

pokrov) ugledali na naših meglenkah, pa se prodajajo druge reči - tudi kopalke.

KAJ STORITI?

Poskoke moramo postopoma spremeniti v preskoke. Preskočiti moramo nekatere sedanje danosti. Najprej moramo zagotoviti odpravo vseh dosedanjih znanih ozkih grl in zagotoviti stabilnost načrtovane proizvodnje. Znotraj stabilne proizvodnje si mora izvozna proizvodnja izboriti prednost. Razmišljati moramo o robotizaciji, avtomatizaciji nekaterih delov proizvodnje. Razvoj Avtoopreme moramo oskrbeti z računalnikom, primernim za projektiranje in grafiko. Enako je s prodajo, kjer naj manjši poslovni računalnik nadomesti vse tiste vrzeli, ki se izkazujejo v zapozneli informatiki obstoječega centralnega računalnika.

Pomembno področje, ki se ponuja kot zanimivo torišče skupnega dela, je planiranje. Preproste analize so pokazale, da že skupina 10 izdelkov vrednostno predstavlja 70 % proizvodnje v TOZD Tovarna avtoopreme. Vseh 10 izdelkov ima izvozni značaj.

Taka ugotovitev ponuja pristop k planiranju v paketih. Osnovni paket v tej logiki je skupina teh 10 izdelkov. Tak paket predstavlja nabavno in proizvodno konstanto. Vrednostni pomen tega osnovnega paketa pa je tak, da bi avtomatizmi v našem skupnem delu (v nabavi, v pripravi dela, v proizvodnji) morali zagotavljati popolno brezhibnost.

Eden od več pogojev za preskok v izvozno orientacijo je nenehno zagotavljanje kakovosti naše proizvodnje. Zagotavljanju kvalitete moramo dati vso potrebno veljavo. Možnost reklamacij moramo zmanjšati na minimum. Res je, da vseh dogodkov ni moč predvideti, vendar moramo vse, ki jih poznamo, preprečevati med proizvodnjo, v vseh njenih fazah. Delo kontrole se mora končati pred vskladiščenjem ali odpremo, povsem pa moramo opustiti prakso, da kontrola poskuša zaustaviti pošiljko, ko je kamion že prečkal dve državni meji. Res je, da omenjam izjemen dogodek, vendar izredno zgovoren, značilen za naše skupno delo. Ureditve nekaterih osnovnih stvari v proizvodnji zahteva tudi BMW kot pogoj za začetek sodelovanja.

Pomembna za preskok v izvozno naravnost so lastna znanja. Ohrabreni s prvo pomembno rešitvijo (rešitev na žarometu VW, ki je predlagana za patentno zaščito) pričakujemo, da bomo v naslednjem obdobju predlagali nove rešitve za patentno zaščito. Lastne in izvirne re-

šitve si obetamo na področju eliptičnih žarometov oziroma kombinaciji parabolično-eliptičnih (PE) žarometov. Take rešitve bi nedvomno pripomogle k večji uveljavitvi na tujih tržiščih.

Lastna znanja, stopnja njihove zastopanosti v proizvodnji, nam dajejo osnovo za izmenjavo, za pretok znanj. Že drugo leto naj bi zaživela kooperacijska pogodba z italijansko firmo SEIMA. Od te pogodbe in tega sodelovanja si ne obetamo zgolj spremenjenih, ugodnejših učinkov (večji priliv) za naš dosedanji izvoz, rezultat tega sodelovanja naj bi bil predvsem novi plastični žaromet. To naj bi bil nov žaromet, proizveden z novo tehnologijo. Ta novi žaromet (P-205 Peugeot) nas bo osvobodil tudi včasih prevelike odvisnosti od naših dosedanjih največjih dobaviteljev znanja, Helle in Cibie-ja. Brez pretoka znanja seveda ne gre, tudi zapirati se ne mislimo. Naši konkurenti že ponujajo prve materializirane prototipe plastičnih žarometov (DE), medtem ko so naše rešitve (PE) šele v zasnovah. V bodočem delu na tem področju želimo doseči več z lastnim znanjem, pa tudi s sodelovanjem s sebi enakimi in podobnimi firmami.

IZVOZ EMBALAŽE IN ORODJARNE

Sestavek predvsem opisuje in razčlenjuje problematiko izvoza svetlobne opreme, ki je že dosegla pomembne rezultate. S poudarjanjem pomena izvoza Avtoopreme ne zmanjšujemo pomena možnega izvoza izdelkov Embalaže in Orodjarne. Slednji se prav s kooperacijsko pogodbo s SEIMO Italiana odpira možnost za izvoz orodij za izdelavo svetlobne opreme, za kar ima TOZD Orodjarna dovolj znanj in izkušenj. Izvoz orodij bo nedvomno spremenil naše poglede na bodoči razvoj orodjarne in prispeval k še večjemu povezovanju med TOZD.

Domače tržišče je sedanji, še zlasti pa bodoči strojogradnji, pretesen okvir. Vsaka resnost pri tem ima izvozni značaj. Zato morajo izdelki tega programa, sedanji stroji, bodo-

če linije, pridobiti čimprejšnjo produkcijsko zanesljivost in serijski značaj. Za vse to pa je potreben tudi čas.

V današnjem proizvodnem programu Embalaže žal nimamo izdelkov, primernih za izvoz. Pretežni del izvoza, ki ga TOZD Tovarna embalaže realizira, je izvoz pločevinastih odpadkov.

Pričakujemo, da bomo v naslednjem srednjeročnem obdobju znova razvili skupine proizvodov, primerne za kontinuiran izvoz. Razvoj teh skupin je v nemajhni meri odvisen od posodabljanja in modernizacije obstoječe proizvodnje. V svetu povprašujejo po ličnih, modernih proizvodih široke potrošnje, po pokrovih in tudi po varjenih konzervnih dozah.

IZVOZ JE NUJEN TEMELJ NAŠEGA DOHODKA IN OBSTOJA

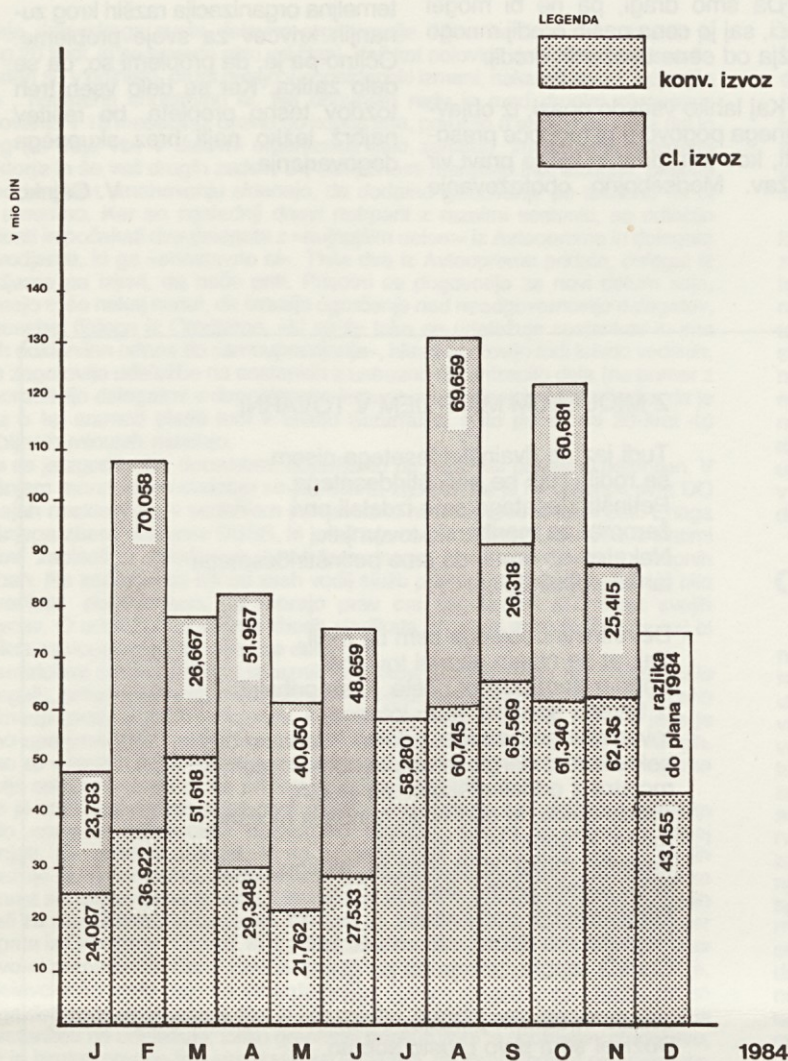
Izvoz zagotavlja dinarsko in devizno bilanco, je temelj dohodka, pogoj razvoja in obstoja naše DO v sedanjih pogojih gospodarjenja. Izvoz je tudi element povezovanja parcialnih interesov v skupne, v trdno enovitost naše DO. Saturnus, DO ali katerakoli TOZD, je še vedno pretežni uvoznik. V srednjeročnih usmeritvah načrtujemo, da bi iz pretežnega uvoznika postali pretežni izvoznik; tak izvoznik, ki bi pri sedanjih pogojih (za izvoz v vrednosti 1 US \$ obdržimo ostanek 0,46 US \$ za lastno razpolaganje) z lastnim izvozom pokrili vse svoje potrebe po uvozu. Račun pa se največkrat ustavi tako, da k lastnim potrebam štejemo le potrebe po repromaterialih in pri tem pozabljamo na posodabljanje opreme (v našem primeru v največji meri že odpisane opreme). Pokrivanju lastnih uvoznih potreb bi morali posvetiti več pozornosti, to so naši osnovni cilji gospodarjenja v prihodnjem obdobju. Najprej bi se morali približati cilju pokrivanja uvoznih potreb TOZD Tovarna avto-

Vinko Pokorn, tozd Embalaža: »V saturnuško tiskarno sem prišel leta 1952 kot 17-leten fant. Tistega leta nas je prišlo veliko novih, ker se je prav takrat tiskarna začela hitreje razvijati, širiti. Izučil sem se za predtiskarja v Zagrebu; imel sem le teoretično znanje, praktičnega pa sem v celoti pridobil v Saturnusu. Takrat smo delali odtise še iz kamna, potem pa smo jih prenašali na cinkane tiskarske plošče. Danes se vse dela s filmi. Delo je bilo prej težje, pa nam je bilo vseeno lepo, dobro smo se razumeli in pripravljeni smo bili tudi veliko narediti. Čeprav se je tiskarna v teh tridesetih letih zelo razvila, pa zaostaja v primerjavi z ostalimi oddelki in to se mi ne zdi prav. Za delo v tiskarni nimamo vseh potrebnih naprav, strojev - vedno manjka denarja za to.

Pred leti je bila družabnost v tovarni čisto drugačna ko zdaj. Danes je tempo življenja drugačen, ženemo se za dobrinami in gledamo drug drugemu v lonec. No, saj družabni smo še vedno, samo ne poznamo se več med seboj, ker nas je več in ker smo razdeljeni na različne lokacije.

GIBANJE IZVOZA PO MESECIH V L. 1984

opreme in zatem celotne DO. Za koliko bi morali povečati izvoz, da bi ta cilj dosegli? Odgovor je preprost: najmanj še za enkrat.

Izvoz izkazuje usodno povezanost in soodvisnost posameznih TOZD. Žal še nismo razvili skupne izvozne strategije in politike. V Saturnusu sicer že ugotavljamo, da je dobro, če TOZD Tovarna avtoopreme izvažajo, kaj dalj od te ugotovitve pa nismo prišli. V sedanji danosti dosegamo najboljše izvozne rezultate, najlaže pri izvozu svetlobne opreme. Res je, da k temu prispevata tudi obe drugi TOZD, še največ Orodjarna. Skozi proizvodnjo izdelkov svetlobne opreme se v Avtoopremi vrednost posameznega izdelka (orodja) tudi podeseteri v primerjavi z vrednostjo tega orodja, če bi ga direktno izvozili. Izdelki iz Orodjarne prispevajo k višji lastni stopnji predelave, k višji skupni vrednosti naših izvoznih izdelkov.

Zakaj torej izvoz? S prilivi od izvoza dosegamo pokritje sedanjih uvoznih potreb nekako 40 odstotno. Preostali delež naših potreb pridobivamo po različnih poteh, od združevanja dinarskih sredstev v skupne naložbe (sovlaganja) za zagotavljanje deviz, do vseh drugih možnih in dopustnih poti. Koliko nas stane en tak dolar, potreben za uvoz repromateriala ali opreme? Različno; le redkokdaj nas en tak dolar velja toliko, kot znaša njegova vrednost na veljavni tečajni listi. Vse druge poti in variante so

nominalno tudi do dva in pol-krat dražje od trenutne vrednosti po tečajni listi. Kaj to pomeni? Preprosto naslednje: če moramo pridobiti npr. 1 mio US \$ po eni od najslabših variant, se odpovemo ali prelijemo do 20 starih milijard dinarjev drugam. To je vrednost, ki zagotavlja 4 neto izplačila OD (plač) celotnemu kolektivu.

Od tod naprej se kaže zresniti. Spomniti se moramo našega delovnega okolja, zastarele opreme, naših OD, pokrivanja skupnih potreb in obveznosti! Ne, spremeniti moramo ravnanje, potrebna devizna sredstva moramo v prihodnjem obdobju zagotavljati pretežno in prvenstveno z lastnim izvozom.

Zunanji pogoji v družbi, tudi v prihodnjih letih, ne bodo ugodnejši. Za tekočo likvidnost, tudi za odplačevanje dolgov, se bo država znova poskušala zadolžiti, še pred tem pa kaj od zapadlih obveznosti. Kaj to pomeni za nas? Predvsem to, da pogoji za razvoj, za novo opremo, ne bodo ugodnejši od dosedanjih in da bo uvajanje novih tehnologij odvisno izključno od lastnega izvoza.

Osnovni poudarek v izvozu damo konvertibilnemu izvozu. Kaj pa nam potem prinaša klirinški izvoz? V kolikor je dopustno razlagati vsebino tega izvoza, potem samo naslednje: za klirinški izvoz potrebujemo repromaterial, ki ga uvozimo za konvertibilno valuto, vendar je v konč-

nem seštevku ta izvoz dohodkovno zelo zanimiv, tudi za nas.

REALNOST ZASTAVLJENIH CILJEV

Nedvomno je načrtovano povečanje izvoza v naslednjem obdobju ena najpomembnejših in hkrati najzahtevnejših nalog našega skupnega delovanja. Zatorej se moramo tudi vprašati po pogojih, ki nam tako povečanje dopuščajo in otežkočajo hkrati.

Zunanji okvir, tržni prostor je v našem primeru predvsem zahodnoevropska gospodarska skupnost; le ta načrtuje za naslednje srednjeročno obdobje umirjeno in skromno gospodarsko rast 2 do 3 odstotke letno.

Letošnji zvezni načrtovalci so predvidevali povečanje izvoza prav na to področje za 20 odstotkov, verjetno bodo do konec leta pristali na polovični številki, še realneje pa bi bilo načrtovano povečanje izvoza izraziti s 7 do 8 odstotki. Zunanji tržni okvir srednjeročnega obdobja zgovorno govori o tem, da bodo le nekatere naše gospodarske veje in le nekateri specifični programi dosegali večje izvozne rezultate. Notranji okvir izvoznih prizadevanj so najprej omejitvena ozka proizvodna grla.

Resno se moramo vprašati, do kam kaže navkljub manjšemu domačemu povpraševanju proizvodnjo za domače tržišče zmanjševati zaradi izvoza. Seštevke proizvodnih kapacitet je vedno ena celota, razdelitev znotraj te je lahko različna. Od tod nesporna ugotovitev, da moramo za kakršnokoli morebitno izvozno povečanje, tudi že samo za skromno povečanje enega samega izvoznega naročila, neodložljivo odpraviti ozka grla. Ne smemo, pa tudi ne moremo si več zatiskati oči pred spoznanjem, da je propustnost pri

žarometih premajhna in da najpomembnejše izvozne izdelke brizgamo na ne povsem zanesljivih proizvodnih napravah.

Vse to pomeni, da bi v danih pogojih, ki so naši proizvodnji nekoliko bolj naklonjeni (večje povpraševanje) morali izkoristiti vse prednosti, ki jih zagotavlja obstoječi proizvodni program in proizvodna kapaciteta. Storitni moramo kaj več. Izvozna služba opravlja samo manjši del potrebnih opravil, ki se izkazujejo s prodajo na tuja tržišča, z izvozom.

DOSEGANJE LETOŠNJEGA IZVOZA

Na koncu enajstega meseca je prognoza za vseh dvanajst mesecev bolj ugotovitev kot ocena.

Komentar ni potreben, dovolj zgovoren je grafikon!

Plan klirinškega izvoza je dosežen in rahlo presežen, plan konvertibilnega izvoza nismo dosegli v celoti. Del prazne decemberske stopničke so naši zaostanki, zakasnitve in podobno.

Navkljub vsemu smo z realizacijo izvoza lahko zadovoljni.

PREHOJENA POT

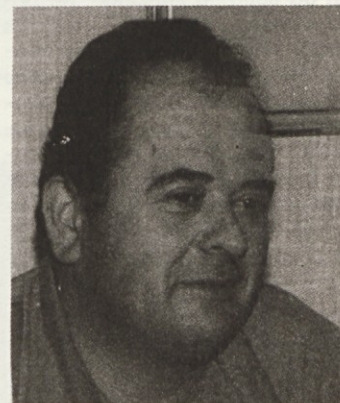
Če se ozremo nazaj po prehojeni poti, potem zanesljivo zaznamo vse tiste velike spremembe, ki so iz skromnih poskusov pred desetletjem botrovale spremembi današnjega Saturnusa v izvozno orientirano firmo. Skoraj vsak dan odpravimo kamionsko, vagonsko pošiljko v svet. Vsi današnji problemi, ki sicer zastirajo naše nebo, nas ne bodo zaustavili, da razjasnimo naše izvozno nebo. Cilji, ki si jih zastavljamo, niso skromni, pa vendar so dosegljivi.

Roman Kokalj

Stane Susman, tozd Orodjarna: Februarja bo že 35 let, kar sem kot učenec prišel v Saturnus. Takrat je bilo v vsem podjetju 350 ljudi. Delali smo največ ročno, v orodjarni smo imeli samo rezkalni, brusilni in skobelni stroj. Družabno življenje pa je bilo veliko bolj živahno kot danes. Za praznike so bile vedno proslave in zabave in vsi smo radi prišli. Danes se takih proslav niti ne bi več dalo pripraviti, ljudje smo drugačni, razdvojile so nas dobrine.

Leta 1957, ko sem prišel iz vojske, smo bili še vsi v stari stavbi, čez pet let smo se skupaj z avtoelektriko preselili v novo, kjer smo še danes. Takrat so začeli prihajati tudi moderniji stroji, širili smo se, še posebej potem, ko se je avtoelektrika preselila. Zdaj smo že spet na tesnem s prostorom, za nove stroje ni več prostora, potrebovali pa bi jih še, saj so ključni stroji prezasedeni. Delo zastaja, v tozidih pa bi radi vse dobili hitro, tako nova orodja kot popravljena. Delo pa zavira tudi limit preseganja norme in sploh neurejeno nagrajevanje - ljudje zato niso zainteresirani, da bi se bolj trudili.

Po mojem je bilo najboljše obdobje približno do srede 70-let, ko še nismo imeli takih gospodarskih pro-

blemov in stabilizacije. Imeli smo tudi kar dobre plače, pa še ob tromesečjih smo si delili višek. Morda je plača danes enako vredna, so pa naše potrebe večje. Mislim pa, da je Saturnus v redu v primerjavi z drugimi podjetji, tudi kar se plač tiče. Sicer pa mi starejši manj kritiziramo kot mladi; mi vemo, da smo to, kar imamo, sami zgradili. Ko sem prišel, smo tudi vajenci pomagali pri zidanju skladišča in od takrat pa skoraj do zdaj se je v Saturnusu stalno gradilo. Zdaj je treba predvsem modernizirati proizvodnjo, če hočemo biti konkurenčni.

Orodjarna: Ne zatika se samo pri nas

Pripombe na kvaliteto uslug tozda Orodjarna in vzdrževanje se na raznih sestankih v ostalih dveh tozdih ponavljajo skoraj kot narodna pesem - pritožujejo se nad zamujanjem rokov, kvaliteto in ceno storitev. Posebno glasna je kritika ob periodičnih pregledih proizvodnje, ko je treba povedati vzroke za morebitne izpade in zamude. Da bi izvedeli, kaj menijo o tem v Orodjarni, kakšne rešitve iščejo, kako jih iščejo in ali se jim jih sploh zdi potrebno iskati, se pogovarjamo z direktorjem tozda tov. Smrajcem in vodjo Orodjarne tov. Kovačičem.

V ostalih tozdih očitajo Orodjarni, da večkrat zamuja z izdelavo orodij in da ta niso vedno kvalitetna, prav tako pa se pritožujejo tudi nad vzdrževanjem. So po vašem mnenju te pritožbe upravičene?

Smrajc: Roki za osvajanje novih izdelkov so vedno kratki, taki so pogoji na tržišču. Ker je zadnja faza osvajanja izdelka prav izdelava orodja, pade vsa krivda za zamude navadno na Orodjarno, čeprav že v fazi projektiranja izdelka ni dovolj ažurnosti. Res pa naše možnosti za boljše izkoriščanje kapacitet zelo ovirajo dejstvo, da delamo samo v eni izmeni. Druge izmene pa ne moremo uvesti, ker primanjkuje strokovnih kadrov za naše prodročje dela.

Kovačič: Delo zastaja tudi zato, ker imamo samo po en primerek nekaterih strojev, ti pa so namenjeni tako za izdelavo novih orodij kot za vzdrževanje. Obojega hkrati ni mogoče delati, nekaj mora počakati. Rešitev bi bila v uvedbi druge izmene ali v nabavi dodatnih strojev. Zadnje je problematično zaradi omejitve možnosti uvoza, pomanjkanja prostora in zaradi premajhne investicijske sposobnosti tozda.

Ali pripombe ostalih dveh tozdov obravnavate tudi na vaših samoupravnih organih in v strokovnem krogu?

Smrajc: Seveda jih, vendar po našem mnenju ni krivda samo pri nas, ampak tudi za zastoje drugod. Nekateri od tistih, ki kritizirajo, ne poznajo obsega dela Orodjarne. Na mesec je na primer samo v remontni orodjarni v povprečju v popravilu okrog 70 različnih orodij za Embalažo v Mostah in blizu 50 za Avtoopremo. Avtooprema je glede popravil toliko bolj problematična, ker imamo veliko popravil orodij za plastiko - to delajo v ročni orodjarni, ki pa je predvsem namenjena izdelovanju novih orodij.

Kovačič: Za vsako okvaro v tozdih navadno okrivijo nekvalitetno delo orodjarne, čeprav je okvar pogosto krivo nepravilno ravnanje z orodji, napake v načrtih itd.

Smrajc: Povsod so dobri in slabi delavci. Če bi Orodjarna ne bila na visoki ravni, tudi v Avtoopremi in Embalaži ne bi bili sposobni izdelovati takih izdelkov, kot jih danes izdelujejo.

S tem pa seveda ne trdim, da nimamo v Orodjarni rezerv v boljšem izkoriščanju delovnega časa. K temu pa bi lahko mnogo pripomogel sistem nagrajevanja, ki bi spodbudil k boljšemu delu. Tega moramo v letu 85 tudi uvesti.

Je uvedba limita v lanskem letu opazno vplivala na produktivnost?

Smrajc: Mislim, da sedanji sistem nagrajevanja ni stimulativen in da je treba ta problem čimprej rešiti. Vedeti pa moramo, da je uvedba učinkovitega sistema nagrajevanja v našem tozdu zaradi narave dela izredno težka stvar, posebno v vzdrževanju.

Ko smo že pri vzdrževanju - ob lani sprejeti reorganizaciji je bila predvidena tudi združitev celotnega vzdrževanja v tozdu. Kako naj bi združitev izboljšala vzdrževanje?

Smrajc: Reorganizacija je bila sprejeta po hitrem postopku, vendar ne uresničena. Izkazalo se je, da taka organizacija vzdrževanja tudi ne bi bila ustrezna. Zahtevala bi nove prostore in nove kadre, kar se ne da rešiti preko noči. Poleg tega pa bi bila na ta način skrb za osnovna sredstva preveč odtujena od samih tozdov. Zato je ostalo po starem: v Embalaži v Zalogu imajo svoje vzdrževalce, mi pa zanje opravljamo le večja popravila, enako v Avtoopremi, za Embalažo v Mostah pa celotno vzdrževanje opravlja naš tozd.

Dejansko pa bi na področju vzdrževanja morali iskati neko boljše organiziranost, boljše rešitve.

Še o cenah: posebno v tozdu Avtooprema ugotavljajo, da se cene orodij ne držijo nobenega sistema, da jim enostavno zaračunate vloženi čas dela, pa če je bil racionalno izkoriščen ali ne. Govora je tudi o dohodkovnem povezovanju, od katerega smo menda še daleč.

Smrajc: Osebno mislim, da neka dohodkovna povezanost v delovni organizaciji že obstaja, saj ostala tozda ustvarjata dohodek s pomočjo Orodjarne, mi pa z njihovo. Verjetno pa bi morali biti osebni dohodki bolj odvisni od učinkovitosti v posameznih tozdih.

Kovačič: Na nesorazmerja v cenah veliko vplivajo tudi sami naročniki, ki prekinjajo naše delo z zahtevami po izrednih delih, popravilih, in s tem podaljšujejo čas izdelave orodij.

Smrajc: Plačila res obračunavamo na osnovi dejanskih stroškov. Če naredimo orodje hitreje, brez zapletov, je cenejše. Da bi zagotovili ustvarjanje dohodka z boljšim delom, bi morali težiti k vnaprej določenim cenam. Nekaj smo tu že storili; letos smo vse cene za stroje in linijo za tozd Embalažo določili

vnaprej. Da bi tak način širše uporabljali, pa bi bilo treba izdelati celotni sistem evidentiranja vseh del.

Da smo dragi, pa ne bi mogel reči, saj je cena naših orodij mnogo nižja od cene uvoženih orodij.

Kaj lahko vsakdo opazi, iz objavljenega pogovora ni mogoče presoditi, kdo ima prav in kje je pravi vir težav. Medsebojno obotoževanje

med tozdi ni nič novega; razdeljenost na tozde nudi - namalokrat tudi dobrodošlo - možnost, da vsaka temeljna organizacija razširi krog zunanjih krivcev za svoje probleme. Očitno pa je, da problemi so, da se delo zatika. Ker se delo vseh treh tozdov tesno prepleta, bo rešitev najbrž težko najti brez skupnega dogovarjanja.

V. Cajnko

Z MIQUELOM MARTIJEM V TOVARNI

Tudi jaz se dvainštiridesetega nisem še rodil. Tudi ne petinštiridesetega. Petinštiridesetega smo izdelali prvi žaromet za mariborski tovornjak. Nekateri so umrli, da smo petinštiridesetega lahko pričeli delati.

Devetinštiridesetega sem se rodil. Takrat še nisem poznal tovarne. Vendar sem poznal očete, ki so prihajali iz tovarn, spoznal staro lotarico, tovarniškega pesnika z dolgo štrenasto brado, sekretarja z berglo in nasmehom v laseh, mojstra z oddelka škatel' za globin, mlado dekle, ki pod haljo ni nosila ničesar, moža, ki šepal je in vozil lift, drugega moža, ki je vozil lift, bil tiho in se vedno potihlo smejal. Miren-me bé: soč l'altre. Poglejte me dobro: nisem več isti. Štanca ropota, udarja mi po glavi medtem ko v menzi mirno jem fižol s čebulo in čakam penzijo. Doživel sem prvo prosto soboto, obletnico tovarne, rdeče transparente in parole, čedno srečal sem snažilko v stranišču. Srečal besede na sestanku in deževje na poti ob desetih proti domu.

Ko truden vrnem se v svojo luknjo, ni mi do jedi, ni mi ne do mila ne do britja, hladno pivo proletarca v mali sobi štir' krat štir', dar stanovanjske komisije in odbora. Kuhalnik v kotu in ta pir, oj širina, oj ta pir, Udobno je, toplo, socializma pravi dar. Vedno znova dan prične se... Ko prvi mrak beži čez barje vključim stružnico in stružim novi čas in stružim novo tovarno v novem času, novi domovini. Več kot šestdeset let tovarna kleplje svoje piksne in ljudi; trušč, ropot se meša s svobodo in meša moč in kri. D'ells vull parlar. Tudi jaz želim govoriti o njih, ki obstajajo in gradijo brez malodušja socializem za današnje dni.

Tudi jaz se dvainštiridesetega nisem rodil. Rodil sem se devetinštiridesetega. Štiriinšestdesetega sem spoznal tovarno. Štiriinosemdesetega sem spoznal tovarno. Spoznal tovarno, spoznal ljudi.

D'ells vull parlar. Tudi jaz želim govoriti o ljudeh te tovarne, saj sem eden izmed njih.

I.I. SmirnoF

(Miquel Martí je sodobni katalonski pesnik. V večini svojih pesmi piše o življenju delavcev, saj je bil nekoč tudi sam eden od njih.)

Res »nočemo« samoupravljati?

Seja delavskega sveta delovne organizacije. Mine že četrte ure, zbranih je okrog 20 ljudi, ki pa seveda niso vsi člani. Več kot polovica delegatov je odsotnih, nekateri so v bolniški, drugi delajo v popoldanski izmeni, nekateri imajo nujnejše delo, nekaterih enostavno ni. Na dnevnem redu je med drugim obravnava poslovanja v 10 mesecih z oceno do konca leta, poročilo o pripravi razvida del in nalog (to baje vse v delovni organizaciji zelo zanima), imenovanje glavnega direktorja in še več drugih zadev. Do sklepčnosti manjkajo trije delegati, prisotni pa po krajšem omahovanju sklenejo, da dodatno glasovanje po telefonu ne bi bilo umestno. Ker so naslednji dnevi natrpani z različnimi sestanki, se odločijo poklicati in počakati dva delegata z »nujnejšim delom« iz Avtoopreme in delegata iz Orodjarne, ki ga »enostavno ni«. Tista dva iz Avtoopreme prideta, delegat iz Orodjarne pa izjavi, da noče priti. Prisotni se dogovorijo za novi datum seje, vzamejo si še nekaj minut, da izrazijo ogorčenje nad neodgovornostjo delegatov, še posebej tistega iz Orodjarne, »ki se že tako ne udeležuje sestankov in ima sploh odklonilen odnos do samoupravljanja«, hkrati ugotovijo tudi krivdo vodilnih, ki ne zagotovijo udeležbe na sestankih z ustreznimi organizacijo dela (na primer z razporeditvijo delegatov v dopoldansko izmeno na dan seje), pristavijo še, da je treba o tej sramoti pisati tudi v Glasu Saturnusa, nato pa se po 20-krat 40 izgubljenih minutah razidejo.

To se je zgodilo 14. decembra, objavljamo pa zato, ker primer ni osamljen. V prejšnjem mandatnem obdobju se je večkrat zgodilo, da je bil delavski svet DO na sejah nesklepčen, v sedanjem pa navadno niha na robu sklepčnosti. Enega letošnjega zbora delavcev DSSS, ki je bil izjemoma sklepčen, bi lahko z zlatimi črkami zapisali v zgodovino (vsaj formalnega) samoupravljanja v skupnih službah. Na zadnjem so bili od vseh vodij služb prisotni le trije, pa čeprav je bilo že večkrat dogovorjeno, da morajo prav oni zagotavljati prisotnost svojih delavcev. O udeležbi na občnih zbora sindikata ni, da bi govorili, čeprav naj bi sindikat zastopal najširše interese delavcev.

Nemalokrat slišimo delavce iz različnih oddelkov, kako se (sicer kar po pravilu le za vogali), pritožujejo nad pravili, odločitvami ipd., samoupravno, ali bolje rečeno v samoupravnih organih sprejetimi, ki se jim ne zdijo pravične. Njihova jeza je vedno uperjena proti »tistim tam«, ki krojijo njihovo usodo po svoje, mimo njih. Koliko se v resnici poslužujejo svoje pravice do samoupravljanja, koliko poguma in volje sploh imajo za to, se pri tem malokdaj vprašajo.

Če je samoupravljanje predvsem pravica, pa postane tudi dolžnost, takoj ko nekdo sprejme kakršnokoli delegatsko funkcijo. Najbrž je odveč posebej omenjati, pa vendar: delegat, ki se ne udeležuje sej, pa tudi tisti, ki se jih udeležuje samo formalno, ne da bi se prej posvetoval s sodelavci, je prikrajšan za možnost soodločanja ne le sebe, temveč tudi tiste, ki so ga izvolili, in prikrajšal jih je tudi za marsikatero informacijo. Ob tem se lahko vrnemo na konkretni primer delegata iz Orodjarne. Človek, ki iz principa odklanja udeležbo na sestankih, prav gotovo ni primeren za člana kakršnegakoli samoupravnega organa. Žalostno je, če delavci tako malo dajo na svojo temeljno pravico do samoupravljanja, da so takega delegata sploh izbrali. Kot je bilo rečeno, je ta delavec že znan po tem, da se sestankov ne udeležuje; toliko grenkejši priokus dobi ta ugotovitev ob dejstvu, da jo je izrekel predsednik sindikata, ko pa vemo, da prav sindikat prvi predlaga kandidate.

Morda je to pisanje doslej izzvenelo kot oštevanje grdih delegatov in delavcev, katerih samoupravljalna zavest da je skoraj na ničli. Nezainteresiranost ima gotovo svoje vzroke; samoupravljanje je zraslo iz želje, da bi ljudje sami, seveda v razumnem in odkritem dogovoru, odločali o svoji usodi in povsem nelogično bi bilo, da bi to možnost odklanjali, če bi jo resnično čutili. Kaj je krivo, da se kljub formalno odprtim potem odločanja čutijo nemočne? Je to tozodska in sisovska razdrobljenost odločanja, ki onemogoča pregled nad celoto in daje možnost manjšini, da manipulira z ljudmi in neomejeno uveljavlja svojo voljo, medtem ko delegati zaradi formalnosti dvigajo roke? So to prikriti mehanizmi prisile, ki jih ima v rokah manjšina vplivnih in s katerimi lahko grozijo neposlušnežem? So to pomanjkljive informacije, ki onemogočajo ljudem, da bi razumeli bistvo problemov? Ali pa je morda pod kapo samoupravljanja spravljenih preveč zadev, o

katerih delegati ne morejo premišljeno odločiti, ker so povsem strokovne narave?

Argumentiranih odgovorov, še posebno pa rešitev, na hitrico ni mogoče dati. Če bi zapisali, da je to dolžnost v prvi vrsti družbenopolitičnih organizacij in prvega v prvi vrsti sindikata (ki si v vsakoletne programe dela zapisuje tudi »krepitev in razvoj samoupravnih odnosov« in na koncu ugotavlja, da samoupravljanje napreduje, da pa ga je treba še izboljšati), bi sindikatu najbrž naložili prezahtevno nalogo, saj je niso rešili še niti strokovnjaki na tem področju. Še posebno je pretežka zato, ker imamo pred očmi, kadar rečemo »sindikata«, predvsem relativno majhno skupino ljudi, ki so prevzeli določene naloge, ki pa so v praksi nehote in proti svojim željam, enako kot delegati v samoupravnih organih, malo povezani s svojo bazo.

Tako ostaja vendarle odvisno le od nas samih (kar je konec koncev tudi logično, saj kdo drug pa bo za nas uveljavljal našo lastno pravico?), če si bomo zagotovili več možnosti resničnega odločanja, več veljave - odvisno od našega htenja, da bi odločili, in volje, da se naučimo uporabljati mehanizme, ki so temu namenjeni, res v svoj pravi namen in da se navadimo zahtevati od tistih, ki so za to zadolženi, pa naj bodo to naši lastni delegati ali pa vodilni delavci, da opravijo svojo nalogo. Uporabljati mehanizme in jih tudi spreminjati, če se izkažejo kot neuporabni. Z godrnjanjem, ki se izgublja samo po kotih, pa se še nobena stvar ni spremenila. Kjerkoli in kakorkoli je kdaj samoupravljanje doseglo napredek, ga ni nikoli po zaslugi tistih, ki so malodušno ali ignorantsko ali strahopetno dvignili roke od njega. Kdor misli, da so za napake in za omejene možnosti samoupravnega odločanja krivi »tisti tam zgoraj«, čisto na vrhu ali pa malo pod njim, je v zmoti, dokler tega glasno ne pove - ker nihče ni kriv, dokler mu krivde ne dokažeš.

Vita Cajnko

Odgovor delegata iz Orodjarne

Glede obtožbe, da imam odklonilen odnos do samoupravljanja, bi rad povedal naslednje. V prejšnjem mandatnem obdobju sem bil član delavskega sveta tozda in sem redno hodil na seje. Bil sem tudi aktiven v razpravah, saj samoupravljanje zame ne pomeni, da samo poslušam in dviguješ roko, kar pa dela večina članov organov upravljanja. Nimam navade govoriti o napakah za hrbtno, vedno sem naravnost vprašal, kar je zanimalo mene ali moje sodelavce. Zaradi tega pa sem imel tudi že težave, med drugim pri dodeljevanju kreditov in pri selitvenem dopustu. Ko smo lani sprejemali tako imenovano reorganizacijo, sem se potegoval za sodelavce, ki imajo večji obseg dela, pa niso za to primerno nagradi. Pripombe niso bile upoštevane, rečeno je bilo, da bo ta sistematična izboljšava veljala le kratek čas, potem pa se bo to rešilo s stimulativnim nagrajevanjem. Do danes pa se ni še nič spremenilo. Ugotovil sem, da se v organih sprejemajo že v naprej pripravljene predloge, predlogi delavcev, ki jih je že tako malo, pa se navadno ne upoštevajo. Od takrat dalje se v resnici ne udeležujem sestankov, ker sem prišel do spoznanja, da je bolj koristno, če opravljam svoje delo, kot pa da samo sedim na seji - še posebno, ker ostajam v razpravah zaradi neaktivnosti drugih delegatov osamljen. To pa ne pomeni, da imam odklonilen odnos do samoupravljanja, nasprotno, želim si pravega samoupravljanja, nasprotujem pa načinu, kako se v resnici izvaja.

Tudi ti ne res, da sem 14. decembra izjavil, da enostavno nočem priti na sejo DS. Tisti dan mi je vodja orodjarne dal nujno delo, s katerim se je mudilo. Ker sem imel naslednji dan dopust, na sejo nisem šel, čeprav so me klicali zaradi nesklepčnosti. Sprašujem se, zakaj tako oster napad prav name, ko pa smo imeli že v prejšnjem mandatnem obdobju nesklepčne seje in delegate, ki so redko hodili na sestanke, a ni zato nihče reagiral.

Zaradi vseh razlogov, ki sem jih navedel, sem dal pred kratkim ostavko na funkcijo člana delavskega sveta.

Iz zapisnika DS Orodjarne:

Na 7. seji je DS ponovno obravnaval predlog za izplačilo nagrad popisovalcem del in nalog in ga tudi potrdil z večino glasov. Delegat Lazarevič Milan iz strojne rem. delavnice se s predlogom ni strinjal, in je za to odločitev navedel tudi svoje razloge, po seji pa je bil javno kritiziran s strani obratovodje z žaljivimi izjavami, da je oportunist in protirevolucionar.

Lazarevič je na seji izjavil, da se bo ob ponovnih podobnih primerih odpovedal delovanju v delavskem svetu.

Fani Primar, DSSS: »V tovarno sem prišla, ko sem bila stara 16 let. Prva štiri leta sem delala v proizvodnji, v takratnem konzervnem oddelku. Delo je bilo precej drugačno kot danes, težje, saj smo v glavnem delali ročno. Nato sem naredila strojepisni tečaj in postala pointerka; takrat je pisarniških delavk primanjkovalo in največ so jih vzeli kar iz proizvodnje. Zdaj pa že dobrih 6 let delam v oddelku obračuna OD. V našem oddelku je vedno živahno, ker imamo opravka z ljudmi, področje osebnih dohodkov pa je sploh občutljivo.

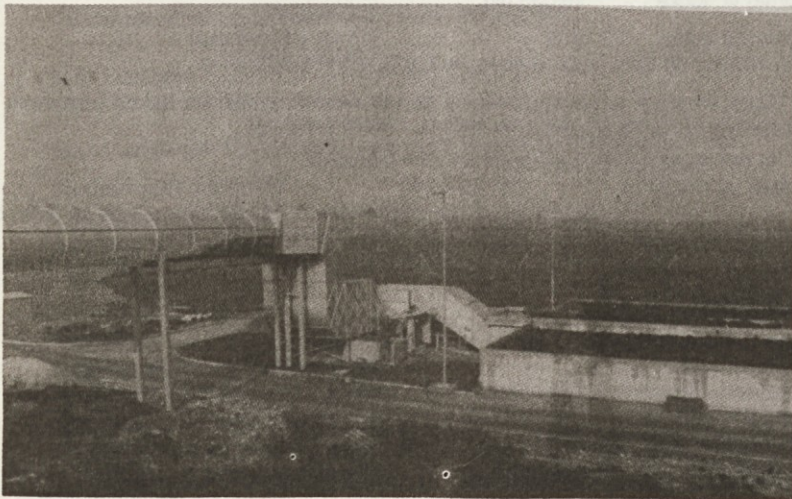
Resno nisem nikoli razmišljala, da bi odšla - na Saturnus sem se preveč navadila. Če pa sem kdaj pomislila na menjavo službe, sem v glavnem zaradi osebnega dohodka. Že leta in leta se vleče vprašanje, a se nikoli ne uredi - vprašanje nagrajevanja pa delu. Do biš grupo in s tem je vse končano. Tistega, ki res dela, bi morali bolje nagraditi kot tistega, ki se samo spreha. Osebnih dohodki so se sicer deloma uredili, kar se tiče razmerij med

delavci znotraj službe, še vedno pa so nesorazmerja v OD med različnimi službami.

V letih, kar sem tukaj, so se zelo spremenili odnosi med ljudmi - včasih smo si bili bolj domači. Najbrž zaradi samega tempa življenja, pa tudi zato, ker smo se »stozdirali« in nismo več vsi eno, ko smo bili prej. Nekoč smo tudi več pričakovali, bolj smo bili navdušeni in več smo bili pripravljeni narediti.«

V Zalogu bo manj smrdelo

V DO KO-TO TOZD KOPROD v Zalogu so v začetku decembra predali namenu tako imenovani bio-filter, ki bo preprečeval širjenje smradu. Krajani Zaloga in okoličani bodo odslej prav gotovo imeli čistejši zrak. Ko pa bo dokončana in tretja faza rekonstrukcije, bo problem onesnaževanja okolja urejen za daljše obdobje.

Bio-filter dela na principu izsesavanja smrdljivega zraka iz zaprtih prostorov kafilrije in je voden po ceveh v bazen, v katerem je šota in smrekove vejice.

T. Židan

Kako zagotoviti, da bo »Volk sit in koza cela« pri določanju cen počitnikovanja?

Vsak pameten in pošten gospodar si postavi vprašanje, kako ovrednotiti svoje delo ali proizvod, ki naj si ga prilastijo drugi ljudje. Pri tem najprej napravi analizo stroškov in to:

- koliko so ga stala osnovna sredstva, s katerimi proizvaja določeni proizvod ali opravlja storitev in v kolikem času mora amortizirati ta osnovna sredstva,
- koliko ga stane material, ki ga potrebuje za proizvod,
- koliko denarja mora nameniti za tako imenovane pomožne materiale, ki sicer niso sestavina proizvoda ali storitve, temveč so pogoj za kvaliteto ali varno oz. zdravo okolje dela

- in ne na koncu, koliko je vložena ga živega dela (koliko ur, dni ali mesecev so on in njegovi sodelavci opravili, da so ustvarili nek proizvod ali storitev).

Tako smo ravnali tudi v strokovnih službah, ko smo pripravljali predlog cen za počitniško dejavnost v sezoni in posezonskem času za prihodnje leto.

Pa še nekaj smo upoštevali pri oblikovanju cene za člane kolektiva: da člani kolektiva in ožji družinski člani ne plačujejo stroškov amortizacije, razširjene reprodukcije, pa tudi OD za tiste delavce, ki delajo po pogodbi o delu. Pri oblikovanju cene nismo mogli mimo tega, da vsi zaposleni prejemo tudi regres za dopustovanje.

Izhajajoč iz vsega tega nas je v minulemu letu stalo ležišče v turističnih sobah v Velem Lošinj v poprečju 420 din na dan in da bo ta cena v prihodnjem letu najmanj 520

din. Ob tem pa ne moremo mimo dejstva, da smo ceno za leto 1984 sprejemali v začetku leta, da so cene prehranbenih in vseh drugih artiklov porasle nad 50 % in da bodo te še porasle do tistega časa, ko se bomo odpravljali na dopust.

Stvarnih stroškov ni možno obiti in jih zanemariti, možno je le, da se odločimo, da jih še v večji meri regresiramo. Pri tem pa se zatakne. V čem? Vsem delavcem ne moremo zagotoviti dopustovanja samo v naših počitniških bazah (premajhne kapacitete). Ali je prav in pošteno, da znižamo regres za letni dopust vsem delavcem, s čimer bi regresirali ceno v počitniških bazah, ker drugih sredstev ni (sklad skupne porabe je le omejen)? Vse to je treba imeti na umu, ko se odločamo o taki ali drugačni ceni. Nesprejemljiva so stališča »cene ne sprejemamo«, strokovna služba naj poišče takšno rešitev, ki bo zagotovila, da se cene ne bodo bistveno povečale v primerjavi s ceno letošnjega leta. To je enako kot če bi rekli: zagotovite nam, ki bomo dopustovali v naših bazah, takšno ceno, pa če tudi gre na račun tistega delavca, ki ne bo mogel dopustovati v naših domovih ali prikolicah, bodisi, da ne izpolnjuje pogojev bodisi da kljub regresu ne zmore tudi teh stroškov glede na materialni položaj družine. Prav zaradi vseh tegob, ki pestijo tako nas kot vso družbo, moramo biti mnogo bolj razsodni, široki, z mnogo večjim posluhom za solidarnost, sotovarištvo in na višji ravni kulture v medsebojnem razpravljanju ter vzpostavljanju odnosov. To je bilo tudi naše vodilo, ko smo oblikovali in pozneje popravljali ce-

Predlog cen storitev v počitniškem domu v Kranjski gori in Velem Lošinj za leto 1985:

Gostje	Cena 1984	Cena 1985	
		sezona	izven sezone
člani kolektiva, upokojeanci, zakonci, otroci nad 10 let	400,-	650,-	450,-
otroci do 10. leta	270,-	450,-	300,-
otroci do 7. leta (Lošinj)		150,-	100,-
nočnina (Kr. gora-s samopostrežbo)	100,-	250,-	200,-
zunanji gosti	700,-	1.200,-	1.200,-
otroci do 10. leta	550,-	900,-	900,-
otroci do 7. leta	400,-	600,-	600,-
otroci do 3. leta		300,-	300,-
nočnina (Kranjska gora)	200,-	400,-	400,-
cene v prikolicah		450,-	350,-

V času od 1. oktobra tekočega leta do 1. junija naslednjega leta predlagamo, da so cene za uporabo garsonjer na Velem Lošinj naslednje:

2-posteljna garsonjera	300,-
3-posteljna garsonjera	450,-
4-posteljna garsonjera	600,-

Cene posameznih obrokov:

	domači gosti	otroci do 10. leta	zunanji gosti	otroci do 10. leta
zajtrk	140,-	100,-	180,-	140,-
kosilo	280,-	200,-	360,-	280,-
večerja	200,-	160,-	300,-	200,-
skupaj	620,-	460,-	840,-	620,-

ne za počitniško dejavnost v letu 1985.

Pri oblikovanju predloga cen storitev v počitniškem domu v Kranjski gori in Velem Lošinj za leto 1985 so upoštevana izhodišča, ki sem jih uvodoma predstavil.

Predlog cen za leto 1985 dajemo v javno razpravo z namenom, da o njem temeljito razpravljamo, da dobimo tudi čimveč konstruktivnih pripomb in predlogov in ne nazadnje, da nam bodo le-te služile za osnovo, koliko sredstev bo potrebno zagotoviti za regresiranje počitniških baz in kakšna bo lahko višina regresa, ki ga bomo osebno prejeli

(le-ta bi moral biti vsaj 40 - 50 % višji, kot je bil v letu 1984, vendar je le odvisen od regresiranja počitniških baz). Prepričan sem, da bomo v razpravah upoštevali tudi vse probleme, ki spremljajo oblikovanje cene. Strokovna služba ni in ne sme biti oblikovalec in vsiljevalec »svoje« cene, ampak je dolžna predložiti strokovno podlago z utemeljitvami za omogočanje demokratičnega odločanja nas vseh.

S tem sestavkom želim samo spodbuditi širšo in bolj poglobljeno razpravo, ki naj bi pripomogla k poglobljenju pogledov in v končni fazi pripeljala do skupne odločitve.

Dušan Djukanovič

Zakaj si težko izračunamo OD?

Izračunavanje osebnega dohodka postaja iz leta v leto težje. Vzrok za to je nenehno spreminjanje predpisov in zakonov, kar otežuje delo ne le oddelku obračuna osebnih dohodkov, temveč tudi vsakemu posamezniku v naši delovni organizaciji. Zatorej menim, da je potrebno trenutni način obračunavanja osebnih dohodkov podrobneje približati vsem delavcem.

Kot vemo, se osebni dohodki izračunavajo na podlagi bruto vrednosti točke. (Bruto vrednost točke je neto vrednost točke, povečana za prispevke in davke iz osebnih dohodkov). Ker pa se prispevne stopnje za samoupravne interesne skupnosti določajo po kraju prebivališča delavca, prihaja do razlik v neto osebnih dohodkih. Tako lahko pride do primera da, dva delavca, ki sta delala enako število ur in dosegla enak delovni učinek (norma) ter sta enako nagrajene za minulo delo, dobita različen neto osebni dohodek iz preprostega razloga, ker je

prvi doma iz občine, v kateri so prispevne stopnje za SIS veliko večje kot pa v občini, v kateri ima stalno prebivališče drugi delavec.

Razlike v takih primerih so seveda lahko neopazne, velikokrat pa prihaja do občutnejših razlik - tudi do 5 % neto osebnega dohodka. V naši delovni organizaciji spremljamo gibanje prispevnih stopenj za 35 občin v Jugoslaviji, od tega za 11 občin iz drugih republik. Vsaka od teh občin ima 12 različnih prispevnih stopenj za prispevke SIS, pač glede na odloke v posameznih občinah.

Iz tega je torej razvidno, da si vsak posamezen delavec zelo težko izračuna svoj osebni dohodek, še posebej, ker je praktično nemogoče slediti vsakodnevnim spremembam predpisov o prispevnih stopenjah.

Za lažje razumevanje navajam še primer izračuna osebnega dohodka za mesec NOVEMBER 1984.

PRIMER IZRAČUNA OSEBNEGA DOHODKA

grupa delavca	3 grupa dela	(240 točk)
neto vrednost točke	74,00 din	
prisp. stopnja *	26,99 %	
bruto vr. točke*	101,35 din	74,00 x 100 100 - 26,99
delovna doba	9 %	(10 let v Saturnusu)
čl. 167 in 168 Sam. spor. o oseb. doh. v TOZD in DSSS		

* Bruto vrednost točke se izračuna za vse delavce enako na osnovi prispevnih stopenj v Ljubljani, ne glede na občino, v kateri prebivajo.

Iz teh podatkov izračunamo bruto urno postavko:
bruto vr. t. x 240 t. = 101,35 x 240 = 24.324
št. ur (vsak mesec enako) = 182 = 133,64 bruto vr. ure za 3. gr. d.

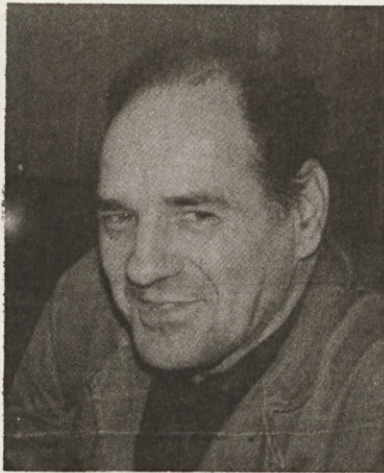
IZRAČUN:

delo po času (odmor) 10 ur	= 133,64 x 10	= 1.336,50
delo po normi* 174 ur	= 133,64 x 174	= 23.253,50
preseganje norme* 10 %	= 133,64 x 174 x 0,10	= 2.325,50
minulo delo 9 %	= 133,64 x 184 x 0,09	= 2.213,00
dodatek za pop. delo (20 % / 80 ur)	= 133,64 x 80 x 0,20	= 2.138,00
dodatek za nočno delo (60 % / 40 ur)	= 133,64 x 40 x 0,60	= 3.207,50
		34.474,00

* Za tiste, ki so plačani po EN, pa se namesto preseganja norme upošteva faktor stimulacije (premija), ki ga vsak mesec določijo gospodarski odbori TOZD in DSSS.

100 držav v kovancih

Zbiratelji so posebne vrste ljudje. Nekaj mora biti v njih, kar jih vleče k urejanju, sestavljanju delcev, navidez nepomembnih, ki pa sčasoma, ko se jih nabere veliko, presenetljivo dosti povedo - o zgodovini, o naravi, o metnosti, življenjskih navadah... Tone Krisper iz naše Orodjarne je, kot kaže, zbiratelj po naravi. Predstavljamo ga kot numizmatika, a prav tako upravičeno bi lahko o njem pisali kot o zbiratelju značk, znamk, mineralov, razglednic, kot o planincu ali amaterskem fotografu.

»Spoznavanje neznanega, to me vleče k zbiranju. Saj je vse minljivo, če ni nekako zapisano,« pravi sam.

Na kovancih in bankovcih je zapisano marsikaj. O zgodovini, kulturi, bogastvu dežel, oblik, materialov. Numizmatik bi o tem lahko govoril ves dan; tudi za tisto, kar je povedal Tone Krisper v razmeroma kratkem času, je tu vsaj pol premalo prostora.

Na primer o oblikah: »Večinoma poznamo danes okrogle oblike kovancev, vendar uporabljajo po svetu tudi drugačne. V Indiji in v nekaterih arabskih državah uporabljajo štirioglate, šesterokotne ali take v obliki cvetov, menda zato, ker je tam veliko slepih. Na Kitajskem so

še okoli leta 1000 plačevali s kovanim denarjem v obliki obleke ali v obliki noža; nož se po kitajsko imenuje »keš« in pravijo, da od tod izhaja angleški izraz »cash« za gotovino.«

Numizmatiki zbirajo poleg bankovcev in kovancev tudi vse drugo, kar nadomešča ali je kdaj nadomeščalo denar v obtoku: žetone, bone, pa tudi zrnje, plodove, školjke. »Na Madagaskarju so na primer namesto denarja uporabljali neke vrste semen, na Ceylonu školjke. Posebna, redka vrsta školjke se v Sri Lanki še danes veljavno plačilno sredstvo.«

Na svoj način beleži denar tudi bogastvo neke dežele, stabilnost in

stopnjo inflacije - ne samo z dragocenostjo kovine, iz katere je narejen, temveč tudi s trajnostjo oblike. Spreminja se bodisi zaradi vojn, političnih sprememb, bodisi zato, ker mu močno pada vrednost. Pri nas z dinarjem izpred leta 1965 nimamo kaj početi in tudi kasnejši iz zlitine niklja in kroma bodo počasi izginili iz obtoka, medtem ko bi Švicar v trgovini lahko mirno plačal z drobižem iz leta 1881, ker ves ta čas švicarski denar ni spremenil oblike (le zlatnike in srebrnike so pred leti zamenjali s kovanci iz niklja).

Krisperjevo zbirateljstvo se je začelo na domačem podstrešju, kjer je našel nekaj bakrenih angleških novcev iz druge polovice 19. in začetka 20. stoletja. Danes pa je v njegovi zbirki že vrsta kovancev, od več sto let starih pa do najnovejših, izdanih v okviru 100 državah, če ne štejem nekdanjih kneževin, grofij, mestnih držav. Koliko jih je, rajši nisem niti vprašala; s seboj je namreč prinesel nekaj zajetnih zvezkov, svojih zasebnih katalogov, v katere jih vrisuje z različnimi barvami (glede na kovino, iz katere so narejeni); razporejeni so po državah, po vrednosti in po letnicah. Sistematično zbiranje zahteva kar precej truda in znanja; ne zbirajo se le različni kovanci, temveč tudi enaki z različnimi letnicami ali iz različnih kovnic. »V Nemčiji imajo v obtoku 3 vrste kovancev za 2 marki, kujejo pa jih v štirih kovnicah. Numizmatiki zbiramo te kovance po letnicah in po

kovnicah. Ceno teh kovancev določa njihova redkost, a šele v naslednjem letu je objavljeno, koliko je bilo izdanih.«

Da ne bi govorili samo o denarju tujih držav, še nekaj o našem. Zbirateljstvo tega je sicer numizmatikom precej oteženo, ker banka razen za posebne, spominske kovance ne objavlja, koliko jih je bilo izdanih. Pa vendar imajo tudi nekateri nam dobro znani kovanci zaradi svoje redkosti že svojo posebno ceno, znatno višjo od nominalne. »Še veljavni kovanec za 2 din iz leta 1975 stane danes med numizmatiki preko 100 dinarjev. Razmeroma dragi so tudi kovanci za 5 par iz leta 1981, ker so bili prav takrat ukinjeni na novo kovani pa niso prišli nikoli v obtok. Enako je s kovancem za 25 par iz leta 1983.« Tako navidez nesmiselne poteze v naši denarni politiki vsaj numizmatikom naredijo resnično veselje.

Numizmatika je drag hobi, če pomislimo, da nekateri primerki lahko stanejo tudi po več starih milijonov. In pri današnjih življenjskih stroških...

»Odvisno je od tega, kakšne kovance zbiraš. Najdražji so tisti nerabljeni, vakuumsko pakirani. Vsak prstni odtis, vsaka praska jim že zniža ceno. Nekateri zbirajo predvsem dražje kovance, jaz pa se bolj trudim za številčno bogato zbirko. Težko je reči, kateri so bolj zanimivi - dragi kovanci, ki so bili samo za bogate, ali tisti za ljudstvo. Zame so ti drugi zanimivejši, so bili bolj prigarani.«

Vita C.

NETTO OD PA DOBIMO

$$34.474,00 \times \frac{100 - 26,99}{100} = 25.169,50$$

(Zadnji račun velja le za delavce iz ljubljanskih občin, v drugih občinah pa se prispevki razlikujejo.)

Razmljivo je, da se osebni dohodek tako izračunava za delavca, ki je bil na delu cel mesec, torej polnih 184 ur.

V primeru, ko je bil delavec v bolniškem staležu, pa se OD za tisti čas izračuna posebej.

OSNOVA ZA IZRAČUNA BOLNIŠKE

netto OD v preteklem letu

število ur prebitih na delu v pret. letu*

* (Odštete so ure za boleznino in OD za nadomestilo)

$$\text{V št. izraženo: } \frac{\text{NOD } 108.000,00}{2192} = 82,11 \text{ din / uro}$$

82,11 din je 100 % urna netto osnova za nadomestilo za vse leto 1984

Nadomestilo pa znaša

- za bolezen do 30 dni v breme TOZD 90 % nadomestila
- za nego družinskega člana 75 % nadomestila
- za nesrečo na delu 100 % nadomestila

Primer:

Delavec je bil v bolniškem staležu za sebe v letu 1984	80 ur = 80 x (82,11 x 0,90) = 5.911,20
Nadomestilo za nego druž. člana	80 ur = 80 x (82,11 x 0,75) = 4.926,40
Nadomestilo za nesrečo na delu	80 ur = 80 x (82,11 x 1,00) = 6.568,80

Iz tega izračuna je razvidno, da je nadomestilo OD bistveno manjše kot redni osebni dohodek tekočega leta.

Upam, da sem s to razlago in primerjavo dosegla namen, razjasniti stanje na področju obračunavanja osebnega dohodka in nadomestil in vsaj delno pripomogla k lažjemu razumevanju vseh nejasnosti, ki se pojavljajo na tem, v današnjem času vse bolj občutljivem področju.

Ivanka Zajc

25 let Glasa Saturnusa

Delavsko samoupravljanje si iz dneva v dan vse bolj in bolj utira svojo pot v že zorano ledino, iz dneva v dan postaja pomembnejši činitelj v našem gospodarstvu. Pred njim stoji vedno več važnih in odgovornih nalog. Izvršitev teh pa ne sme biti stvar samo delavskih svetov in upravnih odborov kot predstavnikov delavskega samoupravljanja, temveč stvar slehernega člana kolektiva. Aktivizacija čim večjega števila članov kolektiva v tej smeri zahteva vedno novih oblik dela. Ena od teh oblik dela v našem kolektivu naj bi bil naš bilten »GLAS SATURNUSA«.

Naloga biltena bo aktivizirati in vključiti v delavsko samoupravljanje nas vse in o vsem seznanjati članstvo našega kolektiva. Bilten bo prinašal razne probleme in rezultate, dosežene v proizvodnji, vse sklepe zasedanj DS in UO, perspektivne, investicijske in ostale načrte, delo vseh organizacij v podjetju in podobno. Skratka, posređoval nam bo vsa dogajanja in življenje v podjetju.

Da bi z listom dosegli res zaželene uspehe, moramo z njim živeti in sodelovati vsi. Po prečitani listi naj vsakdo posređuje uredniškemu odboru svoje pripombe, predloge in mišljenja v cilju izboljšanja kvalitete ne samo lista, temveč tudi našega dela. Bilten naj res doseže svoj namen, res naj bo »GLAS SATURNUSA«, res naj bo glas in delo nas vseh.

Smrajc Janez
Predsednik DS

Prva številka Glasa Saturnusa je prišla iz tiskarne pred 25 leti, novembra 1959; »Glas« je bil eno prvih tovarniških glasil v naši občini. Prva leta so bili to kar zajetni zvezki, ki pa so izšli le enkrat ali dvakrat letno, kasneje pa je glasilo preraslo v bolj ali manj reden mesečnik.

Objavili smo uvodne besede prve številke prvega letnika, ki govorijo o motivih za ustanovitev glasila. Želje so enake tudi danes. Resnici na ljubo moramo povedati, da se nekateri sodelavci z daljšim stažem v Saturnusu nostalgичno spominjajo časov, ko je bil Glas menda bolj ljudski, bolj njihov. Ob tem se kot vzporednica takoj ponujajo izjave v tej številki predstavljenih jubilarantov; vsi po vrsti pogrešajo nekdanjo povezanost med delavci, ki se je danes zrahljala. Odtujenost med ljudmi, manjša pripravljenost za sodelovanje, manjša želja, da bi drug drugemu kaj povedali, se odraža tudi v glasilu. Stari časi se ne bodo vrnil, nekdanjo povezanost je v današnjih okoliščinah verjetno nemogoče doseči; res pa je, da prav v takih okoliščinah, v tako velikem kolektivu, kjer se vsi ljudje ne morejo več neposredno pogovarjati (konec koncev nas je najmanj petkrat več kot pred 25 leti), glasilo ne samo kot informatorju, temveč tudi kot povezovalcu med delavci, raste pomen. Prav zato, da bi več naših delavcev dobilo besedo v Glasu Saturnusa, smo uvedli novo »rubriko«, ankete, ki bodo odslej pripravljene za vsako številko. Radi pa bi poiskali še druge poti za sodelovanje članov kolektiva v glasilu. Odveč je povedati, da je Glas odprt vsem, da lahko pišejo vanj o tistem, kar jih zanima, teži, veseli - odveč, ker se te možnosti, čeprav je vsem znana, skoraj nihče ne posluša. Radi pa bi vsaj načelnjali teme, ki ljudi najbolj zanimajo, spraševali za vas in namesto vas, iskali odgovore na vprašanja, ki jih je med delavci gotovo veliko. V januarju bomo obnovili in na novo namestili skrinjice z napisom »Glas Saturnusa«; če vanj ne bo padel noben prispevek, bo pa morda padlo vsaj kakšno vprašanje, ideja, pobuda.

Saturnuški planinci v »Neznanem«

»Samo crke ostanejo doma«, je vabil poziv v oglasnih desk. Sedemnajstega novembra letos se dobimo ob sedmih na železniški postaji pod uro. Najbolj trmasti ni zadržal niti hladen jesenski dež, niti ljubeča žena, ki je marsikomu izmed nas prigovarjala naj ostane doma ob topli peči.

Vseh dvajset prijavljencev se nas je zbralo na določenem mestu. Pod vodstvom Toneta Krisperja in Slavka Gerlice smo vstopili na avtobus Ljubljana-Planica-Rateče. Ko smo se približevali Radovljici se je dež sprevrgel v sneg, ki nas je spremljal ves dan. Med vožnjo smo obujali spomine na dobre stare čase, ko je v Planico še vozil vlak. Ob prijetnem kramljanju o udobni vožnji po železni cesti smo lažje zdržali do Rateč, kjer smo izstopili. Vse naokrog prekrasna zimska pokrajina. Kljub dokaj debeli snežni odeji je sneg še vedno naletaval. Otroci so uživali v zimskih radostih, starejši pa so svojo energijo uporabljali za čiščenje dvorišč in poti. Po kratkem počitku in okrepčilu v domači gostilni smo se postavili zunaj nje v vrsto. Slavko nas je pozdravil v imenu planinskega društva Saturnus in v svojem imenu in nam objasn timer smer našega pohoda. Preden krenemo proti skakalnici v Planici, nas je pozval, naj si sežemo v roke in se predstavimo drug drugemu; in pristrčno smo si stisnili roke Miro, Alenka, Zmago, Majda, Gustelj, Brigita, Lidija, Nani ...

Hodili smo pol ure po spluženi in delno poledeneli cesti, prišli do skakalnic in se oglasili pri Bogdanu Norčiču. Vodil je dela na devetdeset meterski skakalnici, nas pa je povabil, da utrjujemo doskokišče. Stopicali smo drug za drugim. Po končanem delu smo si nekateri ogledali našo velikanko. Letos so jo vrli planiški ljubitelji podaljšali za dvajset metrov in s tem omogočili naboljšim letalcem fantastične dolžine preko dvesto metrov.

Čas je že, da povem, da ne vidim, in zato potrebujem na poteh, ki jih ne poznam, osebnega vodiča-spremljevalca. To ne lahko in odgovorno dolžnost je sprejel Krisper Tone in jo v zadovoljstvo vseh, posebno najino, odlično opravil. Še več, znal mi je predstaviti pokrajino z vsemi njenimi čari, ki jih v naši lepi deželi sploh pa na Gorenjskem ne manjka. Stojiva v izteku velikanke in Tone mi nazorno opisuje, kakšen je teren, naklon, odskočni most. Na mojo željo se povzpneva na samo skakalnico. Od bližje sva si ogledala in obhodila odskočni most, kontrolni stolp in vrh zaletišča. Še nakaj sto metrov in že bi se znašla na nevtralnem obmejnem pasu z Italijo. Njegova požrtvovalna razlaga in ogled na kraju samem mi dajeta pravo podobo o tem veličastnem objektu.

Po isti poti smo se vrnili v Rateče. Snežiti je počasi prenehalo. Prijetno utrjeni in polni spominov tega dne smo se na večer podali proti počitniškemu domu Saturnus v Kranjski gori. Pričakali so nas s pristno domačnostjo že na vratih nasmejana upravnica Marija, ki je za vsakega posebej našla prijazno besedo, v kuhinji pa naši vrli kuharji planinci Edo, Miro, Andrej. Pripravili so nam nadvse okusen obed. Ko smo si do dobra privezali dušo, smo jo še primerno zalili. Dobro razpoloženje je naraščalo iz ure v uro. Planinsko vodstvo je pripravilo kulturni program s tradicionalnim krstom »dolinških uši«, ki pa ga ne bi opisoval, ker bi bilo preobširno. Vam pa predlagam, da se ga v letu petinosemdeset udeležite tudi vi in ne bo vam žal. Naša družčina je bogatejša za tri čistokrvne hribovce Tamara, Rogelj, Grča. Vsem trem, kakor tudi botrom, čestitamo! Kulturni program se je nadaljeval s prosto zabavo. Selili smo se v disko v kleti, zaspanci pa v zgornje prostore k počitku. V disko glasba, ples, smeh, živahna

debata, zaspan pa nihče. Opolnoči nam je Edo prinesel pečen krompirček in zeljnato solato, da smo lažje zdržali do kraja. Povedano s tremi besedami: enkratno, nepozabno, neponovljivo.

Kratek počitek in že je nedelja zjutraj. Vreme za spremembo od sobote jasno, brez oblaka na nebu. Zrak diši po smrekah, po svežini, po nedelji. Tisti, ki so nas še srbeli podplati, smo se v tem čudovitem sončnem jutru povzpeli na Vršič. Ko smo se vrnili v dom, nas je čakalo slastno kosilo. Po obedu smo se poslovili od naših gostiteljev z željo, da se čimprej spet snidemo v našem domu v Kranjski gori. Zadeli smo si nahrbtnike na rame in se v poznem popoldnevu potrudili na avtobusno postajo, ter se odpeljali na svoje domove.

Tone, hvala ti, Marjan, hvala tudi tebi in vsem ostalim za lepe planinske dneve.

S tega mesta se zahvaljujem vsem bivšim sodelavkam in sodelavcem, ki ste mi v dvaindvajsetih letih skupnega dela v Saturnusu karkoli dobrega storili. Še posebej prisrčno se zahvaljujem vsem, ki ste mi pomagali graditi hišo. Preko javnih občil, še posebno preko tegale glasila spremljam vaše delo in se z vami veselim vaših uspehov ter vsakega napredka.

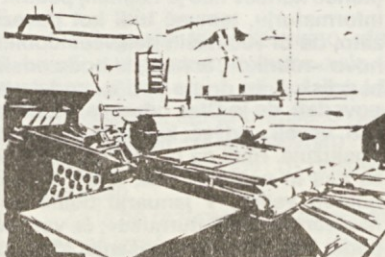
Vsem članom kolektiva, upokojemcem in poslovnim partnerjem Saturnusa želim srečno in uspešno 1985.

Ivan, bivši telefonist

Planinci vabijo

V tej številki objavljamo dva osebnejša zapisa s planinskih izletov. Naši najbolj zavzeti planinci pa bi radi kaj več publicitete tudi za Planinsko društvo Saturnus, ki ima v skorajda 15 letih svojega delovanja za sabo že celo vrsto skupinskih planinarjenj, udeležuje pa se jih več zunanjih članov kot naših delavcev. V družbo si želijo več Saturnužanov, saj izleti, na katerih ljudje skupaj s sapo izpustijo tudi večino mask, ki si jih nadevajo vsak dan, lahko prispevajo k medsebojnemu spoznavanju in zblizevanju več kot samo Dan Saturnusa. V naslednjem letu pripravljajo vrsto zanimivih izletov, od bolj »sprehajalnih« do težjih; za moške bo morda najzanimivejši izlet »100 žensk v Kamniške planine«, za tiste, ki jim je Jugoslavija pretesna, pa izlet v italijanske in bolgarske gore. Dokončno pa so program izletov potrdili v soboto, 22. decembra na letnem občnem zboru. O tem v naslednji številki.

V.C.

Kadrovske spremembe

NOVEMBER

PRIHOD

KRIVOŠIJA CVIJETA	AO
LAZIČ TODOR	AO
HRIBOVŠEK IVO	OR
BUČAR LIDIJA	EMB
KOMPARE JANEZ	OR
LIMANI BUNJAN	AO
PODBREŽNIK MOJCA	EMB-Zalog
KUKEC MLADEN	AO (JLA)
NEMEC MIRKO	AO
KOS SLAVKO	AO
MLEKUŽ ROMAN	OR
JURMAN BOJAN	AO
POTOČNIK HELENA	EMB
VERTL ALEŠ	AO
PRODANOVIČ JOVANKA	AO
ŽGAJNAR STANKO	AO
MARKOVIČ JANEZ	AO
BANJAC DARINKA	AO
PRIC MIRO	AO
GLIGORIJEVUČ SLAVICA	EMB
VIŠNJEVAR SAŠA	OR
LOJEVEC MATJAŽ	OR
VIDICKI IVAN	AO
LEPOŠA MIHAEL	OR prip.

VIDA NANDOR	AO
VORŠIČ VALERIJA	AO
HUSANOVIČ RASMA	EMB
SLANA TOMAŽ	DSSS
BREGAR IGOR	EMB-Zalog
	pripravnik
DOLČIČ ANTON	AO prip.

ODHODI

JAŠOVIČ STANA	EMB-Zalog
PAVŠIČ VENCELJOR	
SKUŠEK LOJZE	EMB-Zalog
PRIMC ANDREJ	AO
ČURGUZ DRAGO	OR
OBROVAC TOMISLAV	AO
JANEŽIČ ANTON	AO
JANČAR BOJAN	EMB
RAHNE FRANČIŠKA	EMB-Zalog
	upok. druž.
PEJČIČ BORKA	EMB-Zalog
BAHONJIČ SENKA	EMB-Zalog
HODŽIČ SEVDA	AO
PRERADOVIČ SMILJA	EMB-Zalog
NARIČ RADMILA	EMB-Zalog

Na Malo planino po Encijanovi sledi

Ko misliš, da si obšel že vse znane poti, se začno skušnjave. Zamika te, da bi poskusil še drugače, da bi videl kaj novega in kaj vem kaj še.

Peljem se v Kamniško Bistrico, pa gruntam, gruntam in pogrutam. Grem na Malo Planino, tam, kjer me je pred leti peljal Encijan, od spodnje gondolske postaje na desno, čez široko pobočje Velike Planine, mimo lovske koč, izvirna na robu Male Planine in do naše koč.

Začnem krasno, spoznam celo greben, po katerem se moram dvigniti do lovske koč, predno prečim pobočje Planine. Hodim pol ure in začne se ta zgubljena Krispe - Pikec varianta poti na planino, skrajšano KRISPI. Krispe po mojem prijatelju planincu pa se včasih izgubi, Pikec pa po tistem v meni, ki me žene. Ko odkrijem, da poti ni, niti ta prave ne, se oglasi trmasti Pikec, ki so mu znane vse poti in torej tudi ta, gremo, naprej saj ni daleč, moči je dovolj, sonce sije, torej dajmo. Hodim po listju, rinem skozi grmovje, padlem drevju in travah, ki so položene kot strešno slame, po skalah in grebenu, ki me pelje naravnost navzgor. Ko se čez eno uro gozd razredči, se razgledam in mi je jasno, da se je zgodilo, da jo imam, to skrito Krispi varianta poti, znano samo tistemu planincu, ki že 20 let išče po Planini, gobci pravijo, da avion.

Gledam levo, desno, dol v dolino in ko pogledam gor, vem kje sem. Znašel sem se desno pod gondolsko žičnico, že vidim Šimnovec in voham pivo. Vse je v redu, samo Pikec mi ga serje, ni več tako korajžen in zdi se mi, da bo rabil malo mazalke. Spomnim se celo na to, kar pravijo »da gora ni nora, da je nor tisti, ki gre gor.«

Sedim na drevesu, drugje ni prostora, pa še ta je pritrjen na skalo, in počivam. Ko mine mazalka, se oglasi Pikec, gremo, še eno uro pa smo gor. Pa spet lezem po štirih, se vle-

čim za veje, kopljem z rokami v ruševje, stiskam rit pa gre.

Greben se položi, sem že skoraj pod Šimnovcem, še zaluščena steza se pokaže, vse je spet lepo, samo navzgor počasi in mirno, sonce spet sije, še malo in zlezem čez ograjo na robu in že sem med kočami. Srečen sem.

Za ponavljalce: pot ni lahka, za Encijana ta trava, morda zgoraj na desni še zmerom leži avion.

Hoje in lazenja za malo manj kot 3 ure, oznaka poti »Krispi« se je izkazala, da ni potrebna, pa mi je vseč in naj ostane.

GAMZI

Izzrebani reševalci

Tokrat smo prejeli v informativno službo 49. rešitev. Med temi je bilo osem rešitev istega reševalca. Glede na to, da prihaja v uredništvo majhno število rešitev in pa zato, ker je glasil natisnjenih le toliko, da prejme izvod vsak zaposleni Saturnužan in upokojemci ter nekateri poslovni partnerji, je uredniški odbor sprejel sklep: Reševalci nagradne križanke lahko sodelujejo pri zrebaniju samo z eno rešitvijo križanke. Izmed 42 prispelih rešitev smo izzrebali štiri pravilne.

1. Tončka Stanešič
2. Nada Kralj
3. Stojan Tršan
4. Vida Sterle

Izzrebani reševalci prejmejo nagrade v informativni službi. Cestitamo.

Dan Saturnusa '84

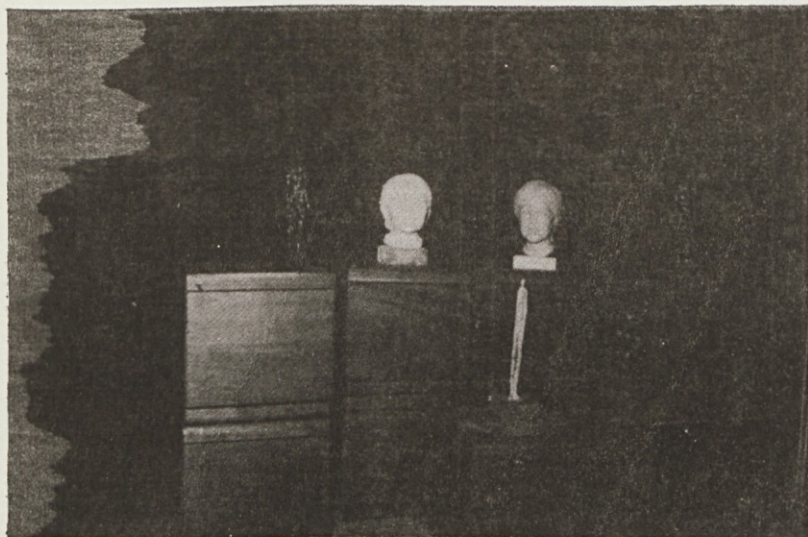
Nad 1600 se nas je 24. novembra zbralo na Gospodarskem razstavišču, da bi vsaj enkrat v letu skupaj preživeli del popoldneva in večer. Kulturnega programa sicer zaradi slabega ozvočenja in naše nepozornosti nismo dobro slišali, zato pa je bil uspešnejši zabavni del.

Novo privlačnost je dala Dnevu Saturnusa razstava likovnih del naših amaterskih umetnikov, ki je kljub predhodnim pomislekom glede primernosti okolja in priložnosti izredno dobro uspela. Izkazalo se je, da imajo delavci Saturnusa tudi na tem področju kaj pokazati. Da je bila zamisel dobra, dokazuje tudi dejstvo, da so Saturnužani hodili v razstveni prostor še precej pozno v večer. Podobne razstave, ki bi predstavljale ustvarjalnost naših delavcev, morda tudi na drugih področjih, bi kazalo pripraviti še večkrat.

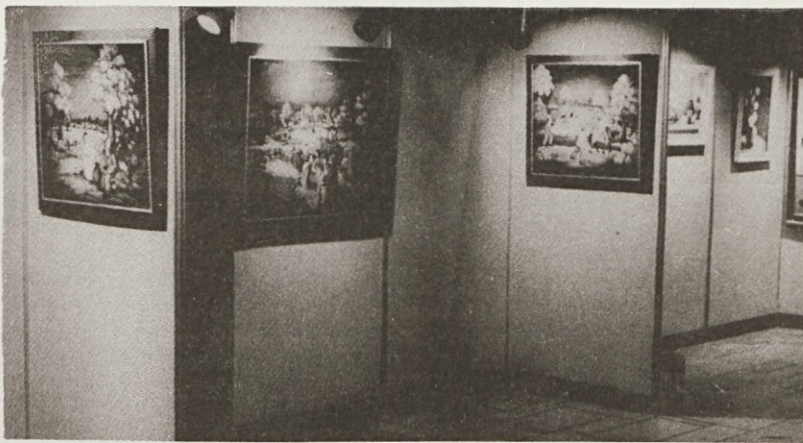

S slikanjem akvarelov se pri nas ukvarja Janez Ošaben, vodja tiskarne. Njegove slike s pokrajinskimi motivi je že imel priložnost videti vsak Saturnužan, ki je to želel, saj je pripravil že več razstav samostojno ali skupaj z drugimi slikarji iz likovne sekcije. V kratkem lahko spet pričakujemo njegovo razstavo v KD Španski borci.

Na fotografiji je Pepca Kardelj, ki si je z zanimanjem ogledala razstavo.

Jože Lasič iz orodne remontne delavnice nam je predstavil svoje delo s portreti iz gline in s skulpturama iz žice, v katerih je združil svoje poklicno kovinarsko znanje z umetnostjo, ki mu je več kot hobi - ob delu namreč študira na likovni akademiji.

Precejšen vtis so s svojimi izrazitimi barvami naredile slike Hamdije Hadžića iz oddelka strojev, že tudi širše priznanega slikarja - naivca (predstavili smo ga v prejšnji številki glasila). Že 20 let z nanašanjem barv na steklo zapisuje prizore iz kmečkega življenja v Bosni, od koder je doma.

Dragici Zupančič je najbolj pri srcu grafika, čeprav se ob študiju na likovni smeri pedagoške akademije ukvarja tudi z drugimi slikarskimi tehnikami. Predstavila nam je več barvnih litografij, jedkanic, suho iglo. Svojo nadarjenost s pridom uporablja tudi pri rednem delu v propagandni službi (vsi poznamo njene koledarje tozda Embalaže, ki so bili že večkrat nagrajeni.)

Na razstavi smo lahko videli tudi nekaj oljnih slik. Prispeval jih je Ivo Frbežar, ki v propagandni službi oblikuje kataloge, koledarje in druge slikovne materiale, ki nas predstavljajo pri kupcih svetlobne opreme. Razen s slikanjem se ukvarja še z neko drugo vrsto umetnosti, o kateri pa bo morda sam pripravljen spregovoriti kdaj kasneje.

Spoštovani!

Vabilo za srečanje Saturnužanov sem prejela in se zanj zahvaljujem. Kakor bi se rada srečanja udeležila in zopet videla stare sodelavce, mi žal to ni mogoče zaradi bolezni. Čeprav fizično ne bom pri srečanju prisotna, bom pa v duhu z vami. Želim Vam prijetne urice, pri delu pa še mnogo uspehov.

Zahvaljujem se tudi za poslani denar. To mi pomeni, da name niste pozabili.

Še enkrat hvala za pozornost.

Z odličnim spoštovanjem

Wostner Angela

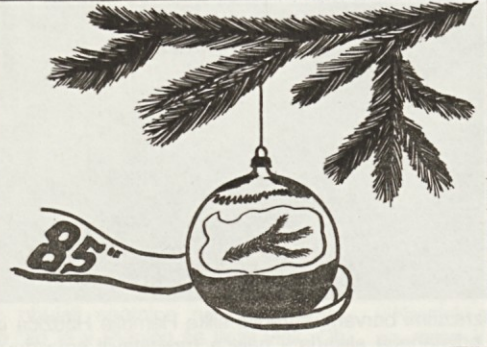
GLAS SATURNUSA izdaja delavski svet DO v nakladi 2400 izvodov. Ureja ga uredniški odbor Jožko Čuk (predsednik), Bojan Falež, Vojko Fattori, Ivo Frbežar, Franc Levec, Slavko Mahne, Miro Miklič, Marija Petranovič, Ljuba Radič in Janez Žabjek. Glavni in odgovorni urednik Vita Cajnko. Naslov uredništva Saturnus, informativna služba, 61110 Ljubljana, Ob železnici 16. telefon 444 466 int. 225. Tiskano v Saturnusu - oddelek tiska na papir. Po mnenju sekretariata za informacije IS skupščine SR Slovenije, št. 412-1/72 z dne 8. 9. 1975, je glasilo oproščeno temeljnega davka na promet.

NAGRADNA KRIŽANKA

- Nagrade so:
 1. Pladenj in štiridelna garnitura
 2. Kolesarski komplet (žaromet, svetilka, loparček, medšpičnik)

3. Svetilka za vzratno vožnjo
 4. Kolesarski žaromet
 Rešitve pošljite (vsak samo eno) do 15. januarja v informativ-

no službo.
 Izžrebani reševalci križanke iz 10. številke so objavljeni na 10. strani.

			KOŠTER	NESTO V ARGENTINI	NESTO NA PORTUGAL	VRSTA SLAŠČICE	NEKDEZEM-SKA	SKANDINAVSKITROBIZ	PRIPADNIK ITALOV	SKUPINA DEVETIH PEVCEV	URAN	NAUK O VOJSKOVANJU	PANČEVO	AUSTRIJ-ALPSKI SMUČAR	NESTO U MAKEDO-NIJI	NAKAZI-LO	PLOD OLTJE
RIMSKA 5	ŽENSKO IME	PERZIJA	GL. MESTO BELORUSKE SSR	OSNOVNA KOLIČINA	USTENJ IZRAVJATI, IZENAČITI												
PROŠIN-NINA																	
ITALIJAN. KIPAR MARINO																	
PRISTAN. NESTO OB AZORSKEM MORSJU																	
NEENŠKI FIZIK ALBERT																	
LADO SLAK																	
JERIL ŽANU ČRNEC																	
DRŽAVA V AFRIKI																	
NESTO V UKRAJINI																	
REKA V ŠVICI																	
ŠNEPLO																	
VERSKA LOČINA																	
ŽAČETEK ABECED																	
DEL STROJA ZA BATES-UITEV BATAVIC																	
GO MINUT																	
GORSKI VRH																	
DUŠIK																	
FINO-MEHANIK																	
ŠTRAJK																	
ANTON AŠČER																	
SREČNO																	
GOETHEVA MATI																	
NEVOTJA																	
LATINSKO IME ZA JANJEŽ																	

